Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 22 май, 1976 шу. • № 63 (5290). • Мах 2 кеп.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

1976 ШЕРАРА ХЬУВКЪАМ ЧУЭЦИЛГА, ЮРТБОАХАМА ПРОДУКТАШИ ДОАКЪАРАШИ КИЙЧДЕЛГА IАЛАШДАРА КХЫ ТIА А ДЕ ДЕЗАРИЙ ХЬАКЪЕХЬА

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои тIанйцаб «1976 шера ялат чуэцияга, юрта боахама продукташи доакъараши кийчделта Iалашдара кхы тIа а де дезарех» бола соцам.

КПСС ЦК-и СССР Министрий Советои белгалду, ялат толам боаккхаш лоацпача ханен ца дойташи чуэцар, ялати лаьттанцара кхыйола продукташи кийчъяра планаш кхоачаш а тIехкхоачаш а яр, уж хьаознлгеи ца йойтилгеи Iалашдар, лакха дикал йола гIожеи мошеи доакъараш Iалашдар, общественни хьайбай боахамашн колхозхой, болхлойи гIулакхерча наьхен шоай доалахьара доахани царца дикка дукхагIа Iалашдар хIара колхозеи совхозеи доакъарий страховой запасаш хьаяр, хIаьта иштта юртеи хини боахама ялат чуэца техника, тракторащ, автомобилаш царца йола запасни оатхалаш, мехкдаьтта продукташ, хьувкъам чуэцараи доакъараш кийчдараи хиланза яргйоаца кхыйола материально - технически средстваш лоаттаяра зaданеш оттаяьча ханашка кхоачашъелга партийни, советски, юртбоахама, профсоюзни, комсомольски, организацей, колхозий, совхозий, заготовительни транспортнии организацей, промышленни предприятей лоархIамера пачхаьалкхен юкъара декхар долга.

Хьувкъам ший ханнахьа чуэцара, юртбоахама продукташ, лакха дикал йола гIожеи мошеи доакъараш кийчдара духьа КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои Компартей ЦК-аш, союзни республикай Министрий Советаш, СССР юрта боахама Министерство, СССР хин боахамеи мелиорацеи Министерство, Союзсельхозтехника, СССР заготовкай Министерство, СССР кхачан промышленноста Министерство, СССР яйгача промышленноста Министерство, СССР дулхеи шурийи промышленноста Министерство, парте краевой, областной, районни комитеташ, автономни республикай Министрий Советаши моттигерча къахьегамхой депутатий Советий исполкомаши, моттигера юртбоахама органаш, колхозийи совхозийи, заготовительнии транспортнии организацей кулгалхой декхарийла баьб 1976 шера хьувкъам чуэцара, юртбоахама продукташ, иштта доакъараш кийчдара колхозаши совхозаши, заготовительнии транспортнии организацеш шоай ханнахьа кийчлулга Iалашде. Цунна лаьрхIа: дерригача боахамашка юрта боахама культурай хьувкъам чуэцеи доакъараш кийчдеи болабала ха тIакхача шин кIирал тIехьа доапаш тракторащ, комбайнаш, жаткаш, сенокосилкаш, кхыйола ялаташ чуэца машинаш, зерносушилкаш, ялат цIенду машинаш, автомобилаш, автомобильнии тракторнии прицепаш кийчъяь яха, ялаташ чуэцача техникаеи транспортни средстваштеи ремонт дика яьйий хьожилга, хIаьта иштта колхозаши совхозаши, заготовительнии транспортнии организацеш хьувкъам чуэца, юртбоахама продукташи доакъараши кийчдеи дIалюха дахьеи кийча йий хьожилга Iалашде. Ялаташ чуэца агрегаташ лакха говзал йолча механизаторашца Iалашъе, балха дикал лакха йолаши ялаташ чуэцача машинай технически торонех ма-могга дукхагIа пайда эцаши эггара лакхагIа йолча балха овсарлега кхачара юрта боахама механизаторий социалистически яхь йоар ж а е. Юртбоахама продукце лакха дикал хулга Iалашдергдола а чуэцаши хьатта, заготовительни пункташкеи дIаоттадеча моттигашкеи дIахьоши довргдоаца а гIулакхаш чакхдаха. Оттача хьалашка хьежжа 1976—1977 шерашка хьайбаш Iангара даьора эша доакъараш кийчдара планаш къоастае, кийчдеш дола доакъараш лакха дикал йолаш хулга Iалашде, боахамашка доакъара ресурсаш кхы тIа а Iоаяра а биза пайда эцара а ерригача торонех пайда эцара къаьстта теркам тIабахийта, гIожа доакъараш кийчдеча ханна уж хьайбаш Iа доаккхаргдолча дIатIахьолга вIаштIехьдаккха, хьайбаш чусоцадеча хана хьайбай фермашка дукхагIча даькъе доакъараш дIатIаозилга чакхдаргдолаш, хIаьта иштта доакъараш цIи яларахи лочкъадарахи лорадара де дезар де.

Iай хьайбаш доажадеча даьгIенашка доакъараш кийчдараи страховой запасаш вIашагIтохараи данза даргдоацар долла РСФСР Министрий Совето, Узбекски ССР Министрий Совето, Казахски ССР Министрий Совето, Грузински ССР Министрий Совето, Азербайджански ССР Министрий Совето, Киргизски ССР Министрий Совето, Таджикски ССР Министрий Совето, Армянски ССР Министрий Совето, Туркменски ССР Министрий Совето.

Союзни республикай Министрий Советаштеи Союзсельхозтехниканеи тIадиллад 1976 шерара хьувкъам чуэца «Транссельхозтехника» транспортни предпоиятешка автоколоннаш кийчъяр Iалашделга, грузовой автомобилашта цхьаи автомобила шин водитель а хургволаш водительски состав вIашагIтохилга

СССР юрта боахама Министерствацеи союзни республикай Министрий Советащцеи дагаьнначул тIехьагIа Союзсельхозтехникана мукъа бенаб, нагахьа санна яхийтанза ца йоалаш моттиг нийсъелча, хьувкъам чуэцараи юртбоахама продукташ кийчъяраи «Транссельхозтехника» транспортни предприятей автоколоннаш цхьан союзни республикера вокх союзни республике ахийта, хIаьта машиннаькъий Министерства автоколоннаш дIаяхьа машиннаькъа платформаш тела мухь хьатIаэзачул тIехьагIа.

СССР юрта боахама Министерствана, Союзсельхозтехникана, машиннаькъий Министерствана мукъа бенаб союзни республикай Министрий Советащца дагаьнначул тIехьагIа ялата культураш чуэцача хана нийслуча хьалашка хьежжа 1976 шера мае — сентябре юрта боахама гIулакхашта хьакъоастаяьча фондашкара ялаташ чуэца комбайнаш телара ханаш хувца; нагахьа санна бахийтанза ца боалаш моттигаш нийслой ялаташ чуэцача юкъа кхыча союзни республикашкара опытни комбайнераш Казахски ССР-е ахийта.

Хьувкъам чуэцеи кхыйолеи юртбоахама машинаши цар запасной оатхалаши, хьамча-технически хIамаш, оборудовании материалаши арахецача СССР министерстваштеи ведомстваштеи тIадиллад ханал хьалха уж кийчъяр а соцам тIа оттаяьча ханашка юрта боахамаи хин боахамаи дIаяхьийтар а Iалашделга.

Колхозаштеи, совхозаштеи, СССР мелиорацеи хин боахамеи Министерства а СССР заготовкай Министерства а предприятештеи организацештеи кхы тIа а оборудовании, мехкдаьтта продукташ, запасной оатхалаш хьамча-техническии электротехническии хIамаш, метизаш, металл, кхыйола материалаш хьожаю.

СССР министерстваштеи ведомстваштеи, союзни республикай Министрий Советашта тIадиллад тракторащ, комбайнаш, юртбоахама машинаш, запасной оатхалаш, доагор-машин даьтташ, кхыйола материально-технически средстваш хьаяра оттаяь заданеш кхоачашъеча къаьстта тIахьожам оттабелга а уж юрта боахама дIателара гIулакх Iалашделга а.

Союзни республикай Министрий Советаш, СССР юрта боахама Министерство, СССР мелиорацеи хин боахамеи Министерство, СССР заготовкай Министерство, Союзсельхозтехника декхарийла я 1976 шерара хьувкъам чуэца хьожаяь материальни ресурсаш чIоагIа кхоелга Iалашде.

Союзни республикай Министрий Советаштеи СССР заготовкай Министерстванеи тIадиллад пачхаьалкхенна ялат дIацалара ялаташ дIачуийдеча предприятешта колхозаши совхозаши тIачIоагIъелга чакхдаккхар, ялаташ хьаувзара графикаш кийчъяри чIоагIъяри (дийнахь а бус а болх бе безаш хилар теркал а деш), ялаташ хьаувзача кулгалдараи автотранспортах пайда эцилга тоадараи районашка, областашка, краяшка, республикашка оперативни диспетчерски группаш вIашагIйохкар; деза мухьаш кхухьача автомобилаш тIареи автопоездаш тIареи ялат сихагIа озилгеи Iодоассаделгеи Iалашдеш йола мероприятеш ялаташ дIачуийдеча предприятешка чакхъяхар, ялата, эггара хьалха чIоагIача кIин а хIаьта иштта низ болчеи маьхегIчеи софтех долча кIин а дикал шин ханнахьеи нийсеи къоастаелга Iалашдар духьа ялаташ дIачуийдеча предприятей технохимически тIахьожама отделаш эшпача боараме лаборанташца кийчъяр.

Союзни республикай Министрий Советашта мукъа бенаб чIоагIъяьча перечнах йолча министерствайи ведомствайи автомобилашкара дIанйккхача, шоай водительски состав а ремонтни средстваш а тIехьа ерригача предприятей, учреждений, организацей грузовой автомобилаши борташ йола автоприцепаши хьувкъам чуэцача ахийта а хIаьта иштта цу тайпара хьежаеш йола автомобилаш автомобильни боахамашта, совхозашта, колхозашта тIачIоагIъяра порядок, цу автомобилех автоколоннаш вIашагIйохкареи запасной оатхалашца, ремонтни средстваша, мехкдаьтта продукташца уж Iалашъяреи порядок увттае а.

Хьувкъам чуэцача ухийта грузовой автомобилаши борташ йола автоприцепаши машиннаькъагIа дIаувзарга дIадахар дIатаккхара порядок оттаяьй. Ялаташ дIачуийдеча гаьнарча предприятешкара доккхийча наькъашта йистерча предприятешка хьаувза ялат а тIехьа ялат даьтта доахача культурай ги, шекара свеклаш, боамби. 1976 шерарча хьувкъамах йола кхы тайпа юртбоахама продукташ, хIаьта иштта силосни масса хьаувзарах а водителаш керттера болх беча моттигера ханна болх беча моттиге дIаи юхеи бахарах а автомобилий даьшцеи водителашцеи расчеташ яра порядок 1975 шера ше хиннар йитай, сенажии масса хьаувзар а цуца иштта дIа а лаьрхIа.

Ялати кхыйола юртбоахама продукташи хьаувзача грузовой автомобилаша дийнахь а бус а болх белга вIашгIехьдаккханза даргдоацаш лаьрхIад. Союзни автономни республикай Министрий Советашта, крайисполкомаштеи облисполкомаштеи тIадиллад ялаташ чуэцача болх беш йола ерригa автомобилаш, цхьан автомобила ши водитель а волаш, водительски составаца кийчъяр Iалашделга, боалабанза ца баьлча халкъа боахама кхыча доакъошкара водителаш а тIабоалабеш.

Оттадаь да автомобилаш лехкараштa, ремонт еча болхлошта, механикашта, автоколоннай начальникаштеи автомобильни боахамий диспетчераштеи, хIаьта иштта ялат, кхыйола юртбоахама продукташ, силоси сенажи дIаккхахьа командировке бахийтача колхозийи колхозий юкъарча предприятейи организацейи автомобилаш лехкарашта цар юкъера доахача алапе 75 процент, бакъда керттера болх беча моттигерча тарифни ставкала кIезигагIа доацаш, алапи цар командировке йоаккхача хана лулга. Белгалдаь ахча уж керттерча балха болча предприятеша, учреждениеша, организацеша шоай средствай чотах лу. ХIаьта колхозашкареи колхозий юкъарча предприятешкареи организацешкареи командировке бахийтача водителашта — водителаш бохийтача союзни республика бюджетера цар болх беча ялат чуэцача организацешкеи боахамашкеи.

Цунца дувзаденна командировке бахийтача болхлошта суточнии квартирнии лац.

Беза мухь кхухьача автомобилашца, прицепаш йолча автомобилашца (автопоездашца) лелачарна 1976 шера хьувкъама ялат, кхыйола юртбоахама продукташ дIаккхухьача кхы тIа а премии лу тарифни ставках 25 процент хIара сменах даьгунга хьежжаи смении задании оттаяьча балха хана кхоачашйичеи.

Шофершта премии ялара хьалха оттадаьчул совгIа балха нормаш тIехкхоачашъярах премии тела оттадаьд ялати шекара свеклаши комбайнашкара заготовительни пункташка шин сменагIа (цхьан автомобила тIа ши водитель) дIаувзача шоферашта дении буси 20 сахьат кIезигагIа доацаш автомобилашка болх байтача тарифни ставках 20 процент, хIаьта СибарегIа, Урала, Нижнии Среднии Волга районашка, хIаьта иштта Казахски ССР целинни районашка ялат дIаозаш болх беча водителашта тарифни ставках 40 процент. Премии лу дении буси баьча балхах дении буси енна задании кхоачашйичеи автомобиль талханза йолаш дIахорча дении буси болх бе дIаелчеи.

Союзни республикай Министрий Советашта бокъо еннай производствана хиланза даргдоацаш хуле совхозаштеи юрта боахама кхыча пачхаьалкхен предприятештеи бокъо яла, хIаьта колхозашта могаде 1976 шера комбайнашкара ялат дIанйдеча пункташка ялат дIаувзача автомобилаш тIа ялат чуэцача хан-юкъа водителий гIончаш (автомобиль лехка бокъо йола) лелабе.

Водителий гIончашта балха алапи водителашта лучох 80 процент лулда. Цунна лаьрхIа расходаш йойла республикана оттаяьча балха алапе фонда доазонашка.

Ялати ялата-бобови культураши, дуккхача шерашка тIаювлача баьций фу, лен-долгунец, силоси доакъара культураши чуэцача болх беча совхозийи пачхаьалкхен юртбоахама кхыча предприятейи трактористашта - машинисташта боахаме оттаяь сезонни нормаш кхоачашъярах хьувкъам дикеи ца бойташи чуэце 2-негара 4 центнерга кхаччалца ялат лулда (мах боацаш).

Комбайнийи ялат чуэцачеи агрегатий кхыча болхлошта иштта ялат лулда: комбайна тIа болх беча тракториста-машиниста лучох трактор тIа болх беча тракториста-машиниста 80 процент, комбайна тIа болх беча тракториста-машиниста гIончаи автомобиль лехкачоаи хIаранена 70 процент, хIаьта копнильщика 50 процент.

ХIаьта нагахьа санна тракториста-машиниста, кхыча болхлой безам хуле ялата метта ахча дала йиш я ялата сдаточни мах а лаьрхIа.

Ялат касарах хьоккхаш жаткаш тIа болх беча трактористашта - машинисташта СибарегIеи, Урала, Гаьнарча Малхбоалеи районий боахамашка ялат чуэца доладаьча хьалхарча 7 дийнахьа, хIаьта кхыча районашка хьалхарча 5 дийнахьа 0,5 килограммага кхоачаш ялат хьувкъамгеи из чуэцара хьалашкеи хьежжа, хIаьта горох хьоккхаш — 1,5 килограмм хIара чуийцача гектарах тела лаьрхIад.

Совхозий, юртбоахама кхыча предприятей директорашта бокъо еннай чуийцача коартолех, баьцадаарех, сомах, комсех, комарех, харбазех-пастех 10 процентага кхаччалца яраш хадданза болх беш болча совхозий болхлошка, хIаьта иштта уж культураш чуэцара балха юкъе боалабаьча болхлошка алапей чотах планагIа царга дIадодачун маьхагIа, рознични маьхал тIех ца боалийташ, йохка а, хIаьта йол, ча, силос, сенаж кийчъеш, баьций хьоар доаккхаш болча болхлошта кхы тIа а къахьегамах телар лоархIаш мах боацаш дIатела а, иштта шоай доалахьа хьайбаш долча хадданза совхозашка, юртбоахама кхыча предприятешка болх беча болхлошка кийчъеча аьлахи силосахи 10 процентага кхаччалцеи, ча 20 процентага кхаччалцеи дохка а.

Совхозий, хьунбоахамий предприятей директорашта бокъо еннай тракторашн машинаши лела йиш йоацача моттигашка кулг-кара хьоккхаш йол кийчъеча наха 50 процент йол дIаяла (мах боацаш).

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

Укх деношка тоъал доккха зе а деш мохк аьгаб Узбекски ССР, Таджикски ССР, Туркменски ССР массехк районе. Нах бахача цхьайолча моттигашка нах чубаха дуккха цIеноши общественни здaнеши йохаяьй, зенаш даьд производственни объекташта. Къаьстта доккха зе хиннад 10 эзар совгIа саг чуваха тхов-кIийле йоацаш висача Газли яхача поселкана, город Бухарана. Массехк саг вийнав, човнаш хинна нах ба.

17 мае Таджикски ССР, Туркменски ССР массехк районе геттара чIоагIа довIаш а дийлха лоамара хий чухьадар бахьан долаш а иштта хатар хиннад бахача наха, материальни зе кхийттад.

Iалама низо хатараш даьча районашка баха къахьегамхой чIоагIа къонахчал долаши ца бохаши ба.

Iалама низо тIаккхоачадаьча шу хатаращца дувзаденна КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои решени тIаийцай сагото тIаккхаьчача районашка бахача наха сихха новкъостал дара хьакъехьа а мохк-атарахи хий чухьадарахи хинна зенаш дIадахара де дезарий хьакъехьа а.

Продовольствии молхаши, чубаха тхов-кIийле йоацаш биса нах чуховшабе чьтараш дахьийтад цу районашка. Цу цхьаш ханна гIулакхаш чакхдаьхад хатар хиннача наха хиланза даргдоаца чуIареи культурно-бытовойи хьалаш лоацпача хана вIаштIехьдахара эшаш йола капитальни вложенеш, материально-технически ресурсаш хьожаяьй. Юхаметтаоттаяра балхаш де аьнна гIишлош ю организацеши эскара доакъоши, автотранспортнии дIа-са лела механизированнии колоннаш яхийтай мохк аьгача районашка.

Хатар хиннача районашка бахача къахьегамхошка, берригача нахага КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои дIаккхайкадаьд царна зулам хинна шоашта чIоагIа халахеташ хилар. КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои къаьстта чIоагIа хала а хеташ кодам бу боабаьрий дезалашкеи гаргарча нахагеи.

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои, сагото тIаккхаьчача бахача наха новкъостал дара Узбекски ССР, Таджикски ССР, Туркменски ССР партийни, советски, общественни организацеша, къахьегамхоша чIоагIа болх беш хилар белгал а доаккхаш, дIаккхайкаду, Iалама низо даьча хатарах хинна зуламаш сихагIа дIадахара цар шоай деррига низаш тIадохийтаргдолгах шоаш дог тийша хилар.

СССР ГЕРЗАШЦАРЧА НИЗИЙ ВЕТЕРАНАШТА

«СССР Герзашцарча Низий ветеран» яха медаль оттаяьй СССР Лакхехьарча Совета Президиумо. Из медаль тел СССР Герзашцарча Низашка 25 а кхы дукхагIча а календарни шерашка даккха хIама доацаш гIулакх а даь, эскаре бокъонца долча тIема гIулакхаш тIара запасе е отставке бохийтача Советски Эскаре, ТIема Форда Флоте, доазон тIарчеи чурчеи бIу тIа тIема гIулакх деш барашта.

Медаль лу СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа СССР оборона министра, СССР чурча гIулакхий министра, СССР Министрий Советерча пачхаьалкхен кхерамзлен Комитета председатела, хIаьта иштта эсараш запасеи отставкеи ахийта бокъо еннa болча наха.

«СССР Герзашцарча Низий ветеран» яха медаль хьожаяйта дехараш дIачутелареи царга хьажареи порядок СССР оборона министра, СССР чурча гIулакхий министра, СССР Министрий Советерча пачхаьалкхен кхерамзлен Комитета председатела увттаю.

(ТАСС).

НОВ. КАЗАКОВ В. И. РСФСР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛА ЗАМЕСТИТЕЛАЛЛА ХЬОЖАВАРАХ ДОЛА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу: Нов. Казаков Василий Иванович РСФСР Министрий Совета Председатела заместителалла хьожаве.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. ЯСНОВ.
РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 18 май 1976 шу.

* * *

В. И. Казаков ваьв 1927 шера, къамагIа эрсе, 1947 шера денз КПСС член ва. Машиностроительни институт яьккхай.

Болх беш хиннав Ленинградерча станкостроительни заводе слесарь, мастер, цеха начальник волаш. 1954 шера денз — партийни балха тIа ва: КПСС Ленинградски обкома отдела заведующи, парте райкома хьалхара секретарь, парте Ленинградски обкома шоллагIа секретарь хиннав. 1974 шера денз къахьегамхой депутатий Ленинградски городской совета исполкома председатель хиннав.

В. И. Казаков КПСС ЦК член, СССР Лакхехьарча Совета депутат ва.

(ТАСС).

ПХЕ БЕТТА ПЛАН ТIЕХКХОАЧАШЪЯЬЙ

«ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизах къа а хьегаш иттлагIча пятилетка хьалхарча шера плани тIаийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара тIагIертта къовсам лоаттабу «Чечингсельстрой» треста чуйоагIача аьшкбетона конструкцей завода коллективо. Цунга хьежжа дика да по доаха къахьегама толамаш. Товарни продукци арахецареи из маьхала яккхареи пхе бетта план 20 мая кхоачашъяьй цо. Укх юхейисача хана планагIа лаьрхIачул совгIа арахецаргья 130 эзар сома тайп-тайпара продукци. ХIаьта заданел совгIа маьхала йоаккхаргья 70 эзар сом мах бола продукци.

Планал совгIа продукци маьхала яккхарах, бедал, электроэнерги, металл, цемент кхоярах, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах пачхаьалкхенна пайда бара задани 208 процент кхоачаш а еш, лаьрхIачул совгIа 33 эзар сом пайда баьб.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ИттлагIча пятилетка укх хьалхарча шера шоаш тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашдар духьа къахьегама вахте а этта ерригa торонаш оарцагIъяьха, низ, хьинар кхо ца деш хьаьнала къахьегаш хьайоагIа Гудермесски района «Терек» совхоза Дудув ИсмаIала кулгалдеча шурий-товарни ферма коллектив

ДИКАГIЧА БРИГАДЕ

Дукха ха йоаццаш цу ферме хилар тхо. Республика кхыча хьайбаш леладерашта санна, дIадаха Iа цу ферма болхлошта геттара халагIчарех цаI хиннадале а, гуш да доахан дика Iангара даьхалга. Иштта, 747 бежан да ферме. Царех цаI юкъера ца доалийташ дерригаш а Iангара даьхар ферма болхлоша: ХIанз дика тоаденна унахцIена да хьайбаш.

Дика лоархIабир ферма болхлой хьайбай продукци яккхара сохкa шоашта хьалхашка лаьттача декхарех а. Иштта, пачхаьалкхенга дулх доххара план 114 процента. шура йоххара план 125 процента кхоачашйир цар. Во даьц Дудуев ИсмаIала кулгалдеча комсомольско - кагирхой ферма коллективо хIанз доаха толамаш а. Масала, укх шера хьалхарча квартале пачхаьалкхенга планагIа 30 тонн дохка дезаш хиннача 33,3 тонн дулх дехкар, хIаьта шура йоххара план 125 тонн йолаш — 135,7 тонн.

— Уж толамаш кхы а лакхагIа хургдар хьайбаш леладара хьалаш дикагIа даларе. — йоах Дудуева. — Дукхача хана дена хьайбай комплекс я тха совхозе хьалъеш, хIаьта хьалъяь а ялаи.

Бакъдув Дудуев. Хьайбай комплекс эксплуатаце дIаяла еза ха тIехъяьннай. ХIаьта даьр фуд? Детта доахан чулоаттадара хьалъеш йолча кхаь помещенех цаI мара яь яккхаяц. Болх беш яц шурий блокаш, санпропускник, доакъара цех, иштта дIахо. Хьайбашкара йоаккха продукци алсамъяккхара а из яккхарга дIадодар лохдара а иштта долча хьалаша йоккха новкъарло еш хиларах шеко яц. Из кхетадеш деза хьайбай комплекс хьалъеш боахкача нов. Болякоева кулгалдеча ПМК-ан Курчалоерча МСО-и гIишлошъераша.

Ер шу доладеннача хьалхарча деношка денз шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдеш хьабоагIа доярхаш Р. Успанова, Х. Агларханова, Г. Эльдарбаева. Iаьсий леладеш бола Кайсарова Азман, Агларханова Даимат, бежа Iуй Музаев Вели, Андиев Iалауди.

Дукха низ, хьинар дIаденнад совхоза керттерча лоро Гайсултанов Абусолтас боахама хьайбаш тайп-тайпарча лазарех лорадеш а уж унахцIена хилийтара мероприятеш чакхйоахаш а. Цунна тешал деш массехк масал доаладергда аз. Иштта, укх тIеххьарча кхаьдиъ шера холуш дац совхозе хьайбашта хула бруцеллез, туберкулез, пироплазмидоз яха лазараш.

ХIанз хьайбай продукци яккхара ах шера план кхоачашъяра берригa шоай низ тIабахийта къахьегаш ба Дудуева кулгалдеча комсомольско - кагирхой ферма хьайбаш леладераш. Из гIулакх царна карагIдаргхиларах шеко а яц.

Б. ДИКАЕВ.

ДОАКЪАР КИЙЧДЕЧА

Юбилейни пятилетка хьалхарча шера хьайбашта кхоачам хиллал доакъараш Iалашдара чIоагIа оарцагIбаьнна къахьегаш ба Шелковской района «Червленский» колхоза механизатораш. Таханарча денга аьла лаьрхIа цар хьекхад 500 гектара тIара рожь, 300 гектар совгIа эрий тIаьынна баьцаш, кIоагашка деллад 1500 тонн моша доакъар.

Денгара - денга шерагIа яржаш латт доакъараш кийчдерашта юкъера социалистически яхь. Комбайнерашта юкъе хьалха ба Месяцев Александри Федюшкин Александри (лакхерча сурта тIа). Цар агрегатий сурт оаха даьккхар болх беча хана.

ВIаши яхье баьнна къахьегаш ба колхоза шофераш а. Дийнахьара нормаш дикка тIехкхоачаш а еш доакъар дIаозача белгалбаьнна къахьегаш ба автомашинай водителаш Рогожин Александр, коммунист Митрошкин Василий, КПСС членалла кандидат Зимин Александр.

Массехк минут мара эшац доакъар дахьаш хьатIаена автомашина Iойоассае. Цу балхах дика лоархIабу механизатораш Каплунов Анатолийи Кубрин Ивани (шоллагIа сурт).

ХьатIадахьаш дола доакъар сов моша хиларах цунах соаххара ча тох. Цу гIулакхо алсамдоах хьайбашта кийчду доакъараш. Цига хьинаре къахьег комсомольца Ажбулатов Владимира, Шуванов Бетимора.

Доакъараш кийчдеш барий ха зехьа ца яйтар духьа цар къахьегача метте хьатIадахь даа хIама. Цу гIулакхах дика кайоал колхоза столове повара Пимичева Евдокия Кузьминичнай.

Болх дика а беш, хьайбашта шортта доакъараш Iалашдеш ба червленцаш.

М. ТКАЧЕНКО.
Автора сурташ.

ХIАРА ФЕРМАНА—ШОРТТА ДОАКЪАР

Юрташкарча къахьегамхошта лоархIаме ха я хIанз. Колхозийи совхозийи механизаторашн шоай агрегаташца дIайийнеи тIаьннеи баьцаш хьоккхаш ба.

Доакъараш кийчдарах хьалхара сводка оттаяьй республика Статистически управлене.

1976 шера 17 май тIаккхоачаш 7284 гектара тIара дIайийнеи эрий тIаьннеи баьцаш хьекхай республике аьлаи сенажаи лаьрхIа. соахка укх хана хьекхачул дукхагIа хул из. Йол хьакха болабеннаб Ачхой-Мартановски, Грозненски, Надтеречни, Наурски, Сунженски, Шелковской районий механизатораш.

Колхозашкеи совхозашкеи 4619 тонн сенаж еллай, цунах Грозненски районе — 1592 тонн, Шелковской районе — 2751 тонн, витаминни хьоар кийчдаьд 970 тонн, цунах Шелковской районе — 543 тонн.

Шелковской района «Коминтерн» колхоза къахьегамхоша дахьча кхайкарала гIулакхаца маьхала лаьрхIа «ХIара фермана — кхоачам хиллал доакъар» яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоаржаяь къахьегаш ба колхозашкареи совхозашкареи механизатораш.

Йол хьаккхара аьттув болаш хьалаш да хIанз. Кхоачам хиллал йоли сенажи кийчъяра торонаш я хIара колхозеи совхозеи. Балха дикал лакха а йолаш лоацпача хана чакхдаккха деза дIайийнеи эрий тIаьннеи баьцаш хьоккхилга.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

1976 ШЕРАРА ХЬУВКЪАМ ЧУЭЦИЛГА, ЮРТБОАХАМА ПРОДУКТАШИ ДОАКЪАРАШИ КИЙЧДЕЛГА IАЛАШДАРА КХЫ ТIА А ДЕ ДЕЗАРИЙ ХЬАКЪЕХЬА

(Йистедоалар. Доладур 1 оагIо тIа).

Цу тайпара совхозийн пачхьалкхен кхыча предприятейн болхлошта луш дар ле аьнна могадаьд колхозашта а.

Лоацача ханеи ца дойташ ялат чуэцара трактористий-машинистий материальни безам совбаккхар духьа союзнии автономнии республикай Министрий Советашта, крайисполкомашта, облисполкомашта бокъо еннай ялати ялатабобови культураши чуэцача трактористашта - машинисташта дукхагIа ахча телаш хиннача условешта меттел 1976 шера совхозашкеи пачхьалкхен юртбоахама кхыча предприятешкеи сдельни расценкаш юкъе йоалае ялат ардара сезонни норма кхоачашъярга хьежжа лакхъяь расценкаш укх боарамех. 25 процентагара 40 процентага кхаччалца ялат ардарах СибарегIарча, Гаьнарча Малхбоалерча, Казахстана целинни районашкарча, Уралерча, Поволжьерча совхозашка — 25 процент, хIаьта кхыча районашка — 15 процент, лакхехьа дьоахаяьча районий сезонни норма 40 процентагара 60 процентага кхаччалца ялат ардарах — цу районашка хьежжа 50, 30 процент, хIаьта цу районашка сезонни нормагIа 60 процентал дукхагIа ялат ардарах — 100, 60 процент.

СССР юрта боахама Министерствана тIадиллад 1973 — 1975 шерашка трактористашта-машинисташта къахьегамах дукхагIа мах телара опытах хьахиннар а лоархIаш къахьегамеи алапейи дешашта йолча СССР Министрий Совета Пачхьалкхен комитетаца дага а яьнна боахамашка ялат ардара сезонни нормаш увттаяра порядок чIоагIъелга.

Фабрични шекара свекла чуэцаш болча совхозийн пачхьалкхен юрта боахама кхыча предприятейи болхлошта къахьегамах дIалуш дар хIанз йолаш йолча расценкашта меттел 20 сентябрал хьалхагIа йоацача хана свеклаш дIайийна 30 процент долча кхай тIара хьувкъам чуийцараштa 50 процент алапеш тIакхетача трактористаштеи - машинисташтеи санна хила деза, хIаьта свеклаш чуэцаш болча кхыча болхлошта — 25 процент, хIаьта Алтайски крае цунга хьежжа 80, 40 процентих хила деза.

Шекара свекла чуэцаш болча болхлошта къахьегамах доагIар дIателара цу тайпара порядок лелае аьнна могаяьй колхозашта а.

Ялата культураши соян чуэцача хана денни-буси шин смена норма кхоачашъяьча комбайнерашта комбайнерий гIончаштеи тарифни ставкаех 20 процентни, хIаьта СибарегIен, Урала, Нижнии Среднии Волга районашка, Казахски ССР целинни районашка 40 процентни боарам болаш премеш тела бокъо еннай.

Союзни республикай Министрий Советашта бокъо лу 1976 шера чIоагIа эшаш моттиг нийслой республикай, краяй, областий чурча рузкъай чотах боахамий кулгалхошна дийна а дийна юртбоахама балхаш деи ялат дIачуийдеча предприятешка болх беи болх бе могаргдола городашкара, болхлой поселкашкара, юрташкара нах, хIаьта иштта лакхерча дешара заведеней студенташ (хьалхарчеи эггара тIехьарчеи курсашкара бараш боацаш), юкъерча специальни дешара заведеней лакхерча курсашкара дешархой (курс йистейоаккхаш бараш боацаш), профессионально - технически училищай дешархой (юкъерча профтехучилищай бараш боацаш) балха юкъе оза.

Оттадаь да 1976 шера юртбоахама балхаш де, ялат дIачуийдеча пункташка балхаш де боалабечарна укх соцамо ма-яххара керттера болх беча бетта юкъера доаккхача алапех 50 процент лулга. Из ахча лу болхлошеи гIулакхерча нахеи керттера болх беча предприятешеи организацешеи шоай средствай чотах. Цунца дувзаденна суточнии квартирнии лац.

Союзни республикай Министрий Советашта бокъо еннай хьувкъам массови чуэца болабешача хана (бакъда 10 денал совгIа доацаш) маточни шекара свеклаши свекла фуи чуэцача совхозашка трактористашта - машинисташта лакхагIча расценкаех мах тела.

РСФСР Министрий Советаи Казахстана Министрий Советаи бокъо еннай РСФСР-и Казахски ССР-и целинни районашка ялат чуэца баьхкача трактористашка - машинисташка, трактористий - машинистий гIончашка цу районий комбайнаш тIарча выработка сезонни норма кхоачашйича пачхьалкхен закупочни маьхах 10 центнерга кхаччалца ялат дохка колхозашта, совхозашта, пачхьалкхен юртбоахама кхыча предприятешта мукъа бала. СССР заготовкай министерствана бокъо еннай 1976 шера, къаьстта царна мара а доацаш, РСФСР-и Казахски ССР-и целинни районашка ялат чуэца баьхкача трактористашкара - машинисташкара, трактористий - машинистий гIончашкареи автомобилий водителашкареи цар болх баь даьккха ялат тIадола справка боахамгара хьаеча хIаранегара 14 центнерга кхаччалца ялат станцешкарча ялат дIачуийдеча предприятешка дIачуэца а уж бахача моттигашка иззал ялат дIадала а.

Союзни республикай Министрий Советашта бокъо еннай хьалхара зэбь оахаш боахкача трактористашка - машинисташка выработка хIара сменни норма кхоачашйича 7 килограмм ялат закупочни маьхах цига дIайийна хинна культура массови чуэца йолаеннача дийнахьа денз 30 дийнахьа а цул тIехьагIа 5 килограмм а йохка совхозаштеи пачхьалкхен юртбоахама кхыча предприятештеи мукъа бала. Из ялат дохк цхьан механизаторга дохка оттадаьча ялатал совгIа.

1976 шера кхыча республикай, краяйн областийн колхозашкеи совхозашкеи ялаташ чуэцачеи доакъараш кийчдечеи болхача трактористашта - машинисташта, кхыча механизаторашта ханна болх бе болхачеи юха боагIачеи кхаччалца наькъах бояккха мах дIалулба, хIаьта иштта наькъах йоаккхача ханнеи совхозе е колхозе дIакхаьчачул тIехьагIа кхаь дийнахьеи юкъера доагIа алапии.

Белгалбаьча механизаторашта къахьегамах доагIар дIалулда цу совхозе йолча нормаегIеи расценкагIеи. Механизаторашта тел керттера болх бечара юкъерча алапех 75 процент. Из ахча предприятешеи организацешеи механизаторашта керттера болх бечара тел шоай средствай чотах, хIаьта балха алапе фонда юкъе а дахийтац. ХIаьта колхозашкара командировке бахийтача механизаторашта ялат чуэца а доакъараш кийчде а уж хьожабаьча союзни республика бюджетера. Цунца дувзаденна командировке бохийтача механизаторашта суточнии квартирнии лац.

Колхозашта могадаьд командировке баьхкача механизаторашта къахьегамах доагIар совхозашка йолча нормаегIеи расценкагIеи тела а ялат чуэца а доакъараш кийчде а кхыча боахамашка бахийтача механизаторша беча балха ха мах телаш хIара шера отпуске ваха бокъо луш йолча къахьегарца дакъа лацара минимума юкъе яхьа а.

Колхозашкара командировке бахийтача механизаторашта керттера болх беча специальностагIа болх бара стажах тела оттаяь алапена тIакхета надбавка лу. Из надбавка тел механизаторац ялат чуэца командировке баьхкача боахамаша.

Союзни республикай Министрий Советашта бокъо еннай 1976 шера колхозашкеи совхозашкеи балхаш геттара сихденнача хана промышленни, транспортни, кхыча предприятешкара, учрежденешкареи организацешкареи водительски состав а тIехьа трактораши автобензовозаши, хIаьта иштта трактористаш-машинисташ, кхыбола механизаторши автомобилаш лехкараши балха бига, царна оттаяь планови заданеш кхоачашъяра ца а Iаткъийташ.

Болх бергболча моттиге кхаччалца техника дIаи юхеи яхьарцеи уж болхлой дIаи юхеи боалабарцеи дувзаденна дIадахар шоай чотах дIадала деза уж болхлойи техникеи колхозашкеи совхозашкеи ухийтача предприятеша, учрежденеша, организацеша.

СССР Министрий Совета къахьегамеи алапеи дешашта йолча пачхьалкхен Комитета тIадиллад ВЦСПС-аца цхьана 1976 шера колхозашкеи совхозашкеи болх бе бохийтача трактористий - машинистийи кхыча механизаторийи, автомобилий водителий къахьегамах 1975 шера хиннача условешка хьежжа мах луш хилара а хIаьта иштта цхьатарра ялаташ чуэцача юкъагIа комбайнаш тIа болх беш болча трактористий - машинистий помошникий къахьегамах телача маьха хьакъеха а духтIабоахилга.

СССР Госбанка тIадиллад, алхха нийсъенна моттиг а лоархIаш, 1976 шера 1 ноябре кхаччалца къаьст - къаьстача колхозашта, совхозашта, пачхьалкхен кхыча, йиззача боахама расчета тIа яьхача юртбоахама предприятешта ялаташ чуэцача техниках мах телара, ха тIехъяьнна СССР Госбанка ссудай декхар доаллаш хиларга ца а хьожаш, йIаьххача ханна лаьрхIа кредит телга а хIаьта иштта къаьст-къаьстача колхозашта, совхозашта, Сельхозтехника предприятештеи организацештеи, 1976 шера оттаяьча капитальни вложеней объемел совнагIа, моттигера материально-технически ресурсаш кораярга хьежжа, ялаташ доккъаду пункташ, тIа тхов бола хьатташ, ялаташ чулоаттаду, ялаташ дIаоттадаь лоаттаду, автомобилаш лоаттаю тIа тхов бола моттигаш хьалъярга дIадахийта кхы тIа йIаьххача ханна кредит телга а.

Ялаташ дIачуэцара ханаш лоацъяр духьа РСФСР Министрий Советаи Казахски ССР Министрий Советаи бокъо еннай целинни лаьттай районашкарча ялаташ дIачуийдеча пункташка ялаташ тIадувтташи Iодоассадеши болча болхлой - грузчикий къахьегамах 50 процент лакхъяьча расценкегIа ялаташ чуэца доладелча денз 1976 шера 1 декабре кхаччалца мах тела, нагахьа санна цар дийнахьара балха норма кхоачашйой.

Машиннаькъий Министерствана тIадиллад 1976 шера мехка къулбехьеи районашкара йоагIа соми баьцадгараши тIадола вагонаш кхача езача моттигашка сихагIа дIакхоачаелга Iалашдар, поездаш лелара увттаеча графикаш тIа из продукци тIа а йолаш сихагIа йолха къаьстта поездаш леларгйолга оттадар.

Машиннаькъий Министерствана, РСФСР хин флота Министерствана, форда флота Министерствана тIадиллад юрта боахамаи хин боахамаи, ялаташ дIачуийдеча предприятешта а 1976 шерара ялати кхыйола юртбоахама продукташи кийчъярцеи лорадарцеи ювзаенна йолча кхыча организацешта а дохьийта мухь тIаботтара эггара хьалхарча аргIанна (планагIа) вагонаши кемаши лулга Iалашдар.

Моттигерча партийни советски органашта тIадиллад шефство лелаяра хьисапе промышленни предприятей оагIонтахьара колхозашта, совхозашта, ялаташ дIачуийдечеи ялаташ чакхдоахачеи предприятешта ялаташ чуэцача техникана, элеваторашта, ялатий складашта ремонт яра, 1976 шерара юртбоахама культураш чуэца кийчо яран чуэцараи новкъостал делга вIаштIехьдаккхар.

Союзни республикай Министрий Советашта тIадиллад дIайийна ерригa ялата культураш шоай метте хулийтилгеи яхийта йоагIача дIаяхийтара мара кхыча гIулакхашта царех, къаьстта а дIайийнача хьажкIех, пайда ца эцилгеи Iалашдар, колхозашка, совхозашка, пачхьалкхен кхыча боахамашка бокъонца эшшача боараме цар шоай доалахьара тIехдика фу чутассара, ялатийн ялатабобовин культурай страховойн юха шерага йоалеи фондаш вIашагIа тохара, хIаьта иштта пачхьалкхен ресурсаша дIачутасса сортах дола фу кийчдара план кхоачашъяра лира тIахьожам оттабар. Хьалкхелаьча дерригача ялатийн ялатабобовин культурай а хьажкIий мугIареча гибридий а дефицитни перспективнии сортех дIадувча фуна мара пайда ца эцар.

Союзни республикай Министрий Советашта тIадиллад СССР юрта боахама Министерствацеи профсоюза йоагIийоагIача республикански советашцеи дагаьянначул тIехьагIа 1976 шерара ялати кхыйола юртбоахама продукташи чуэцачеи хьаувзачеи юкъагIа юрта районашта е районий группашта, хIаьта иштта автономни республикашта, крайшта, областашта хIара 10 дийнахьа баьча балха итогашка хьежжа автоколоннаштеи кхыча транспортни подразделенештеи дIателаш йола ахчан премеш а йолаш карара кара тела ЦIе байракхаш оттаелга а хIаьта иштта 1976 шерара юртбоахама продукташ чуэцачеи кийчъечеи лакха хьокхамаш Iалашдаьча механизаторштеи специалисташтеи моральни материальни совгIат дергдола кхы тайпа гIулакхаш белгалделга а.

КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советеи соцам тIа белгалдаьд 1976 шерара юртбоахама продукташ чуэцараи кийчъяраи шийн ханнахьа кхоачамбар а балхаш дика вIаштIехьдаьха чакхдаккхар а духьа кхыдола гIулакхаш чакхдоахилга а.

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои дIакхайкаду, хьувкъам ца бойташ чуэцилга, эшшача боараме доакъараш кийчделга, иттлагIча пятилетка хьалхарча шера ялаташи юртбоахама цхьайола продукташи пачхьалкхенга йохкара планаш кхоачаши тIеххоачаши елга Iалашдар духьа партийни, советски, юртбоахама, профсоюзни, комсомольски организацеша, колхозашеи совхозашеи, промышленни транспортни организацеша долла хIама дергдолгах шоаш дог тийша хилар.

ПЛАНАЛ СОВГIА ЭЗАР МЕТР

ЙислагIча пятилетка хьалхарча шера къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я Старогрозненски бурув тохара балхий управленера къахьегама ЦIеча байракха орден лелаеча Шуликин Георгий Александровича кулгалдеча № 712 йолча буровой коллектива. Управленерча бригадашта юкъе эггара хьалхарчарца еннай цуна коммунистически къахьегама сийлеи цIи. Иштта цунна еннай Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединене дикагIйола бурувдетта бригада яха сийлеи цIи.

ДIаяхача пятилеткагIа мезозойски тIоанашкара йоккха мехкдаьтта кIеж а тохийташ «Iаьржа дошув» доахарашка дIаелар шин скважина. ХIаьта КПСС XXV съездо шийн болх дIаболабеча деношка ханал бутт хьалха бурув теха а яьнна, йоккха мехкдаьтта кIеж а тохийташ мехкдаьттахошка дIаелар цар № 709 йола скважина. Из скважина йоаккхача бурув тохащ йолча хана бригадас пачхьалкхенна кходир 35 эзар сом.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера пачхьалкхен планагIа управлене коллективо тоха дезаш да 23900 метр бурув шоай торонашка а хьежа бурувдеттараша социалистически декхараш тIайийцар планал совгIа 380 метр бурув тоха. Лаьттан ченаш техкарий дош чIоагIа хинад. Биъ беттеи ах беттеи 9300 совгIа метр бурув техад цар. Из хул пачхьалкхен планагIа лаьрхIачул эзар метр дукхагIа. Иштта къахьегарах республикерча бурувдеттараштa юкъе хьалхара моттиг а йоаккхаш биъ бетта задани 298 процент кхоачашйир Старогрозненски бурув тохара балхий управлене коллективо. Иштта башха-дика къахьегама толамаш дахарах управлене коллективана еннай КПСС Старопромысловски райкомеи райисполкомеи карара кара тела ЦIе байракх.

Уж толамаш доахача яьржача социалистически яхье укх шера хадданза хьалхи латташ я Шуликин Георгий Александровича кулгалду бригада. Укх шера 3300 метр бурув тоха социалистически декхараш тIайийцад цо. Бригадера бурувдеттараш шоай деша дай ба. Биъ беттеи ах беттеи 2100 метр совгIа бурув техад цар. Май бетта тоха дезар 203 метр йолча хьалхарча 12 дийнахьа 150 метр бурув техад цар.

Бригадин хозрасчетагIа къахьегача коллективо бурув тохара сухал лакхъярах, химически реагенташ, электроэнерги, утяжелитель кхоярах, бурув тохача остех бизза пайда ийбарах укх шера пачхьалкхенна кходаьд 30 эзар сом.

КПСС XXV съезда решенеш кхоачаш а еш, «хIара балха денна — дикала Знак» яхача Грозненски химики инициативагIа болх беча бурувдеттараша денгара денга тоаду шоай къахьегама толамаш. Шоай сменни заданеш даим тIеххоачашъеш я мастераш Залялутдинов ТIахIир, Дахшукаев Абу, Лопатин Иван, Юрин Виктор керте лаьтта сменаш. Бурув тохарга дIабода мах хадданза лох а беш спуско - подъемни операцеш чакхъяхара заданеш даим тIеххоачашъю цар. Шоай декхараш массаза цIена кхоачаш а деш новкъосташта хьокхам телаш хиларца белгалбаьнна ба бурувдеттарий гIончаш Такаров Борис, Попов Анатолий, Шадаев Руслан, Лихоман Николай, слесараш Афонин Иван, Голобля Георгий, кхыбараш.

А. ТИЩЕНКО.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера плани тIайийца социалистически декхараш хьанал хьалха кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаяьй Грозненски радиотехнически завода болхлоша. Царна юкъе хьалха латтачарех ба штамповщицаш Ермоленко Елена, Минакова Люба, кхыбараш. Шоай сменни нормаш массаза а тIеххоачашъю цар. Шоаш хьаю продукци дикеи тIехдикеи мара а хилийтац.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) штамповщица, комсомолка Е. Ермоленко, цеха комсомольски организаце секретарь, коммунист Л. Минакова, штамповщица Е. Филиппова.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

КАРАГIДАЬННАРАШИ ДЕ ДЕЗАРАШИ

Дийкача хьокхамашца чакхъяьккхар йислагIа пятилетка тха колхоза къахьегамхоша. Кхаш леладераша а, хьайбаш леладераша а, гIишлошъераша а толамца кхоачашдир шоаш тIайийца хинна социалистически декхараш. Иштта, пачхьалкхенга шура йохкара пятилетка план диъ шера кхоачашйир, хIаьта ялат дохкара план — диъ-ах шера.

ДIаяхача пятилетке колхозе яьккха юрта боахама продукци бархIлагIча пятилетке яьккха хинначул дукха дукхагIа хилар.

ЙислагIа пятилетка дика чакхъяккхарах боагIа мах а баь Российски Федераце карара-кара лу ЦIе байракх елар тха колхоза коллектива, цул совгIа вай республика Сийлеи Доска тIа а яьккхар.

Доккхеи бехктокхамеи декхараш латт тха колхозхошта хьалхашка иттлагIча пятилетка укх хьалхарча шера а. ХIаьта лаьрхIар, тIайийца декхараш толамца кхоачашдар духьа ерригa торонаш оарцагIъяьха хьинаре къахьегаш а да тхо хIанз.

Лаьтта дика кийчдаь, агротехнически дикагIйолча хана дIайийна яьхар бIаьсти юв ерригa культураш. ХIара гектара тIа юкъера лаьрхIача шиншша центнер кхоачийташ суперфосфатаца, аммиачни селитраца подкормка йир гурахьа йийна хиннача культураштa, оасара баьцаш дIаяхара гербицидаш а техаи цу культураштa.

Уж балхаш агротехнически дукхагIйолча хана чакхдаха йиш хулийтар механизаторша шоай техника шийн ханнахьа кийчъяь хилар.

БIаьстан балхаш деча къаьстта хьинаре дакъа лаьцар механизаторша: Н. Шевцова, И. Гожа, А. Тахтарова, Ф. Лапенкос, А. Уздиева, кхычар. Балха нормаш юкъера лаьрхIача 160—180 процент кхоачаш ца еш ди дIадахийтанзар цар. Белгалдаккха доагIа, дукхача хана денз дика хьокхамаш гойташ къахьегарах Шевцов Николая дукха ха йоаццаш Къахьегама ЦIеча байракха орден енналга.

ХIанз дIайийнача культураштa ханага хьежжа доагIа Iунал дош ба колхоза кхаш леладераш. ДIадаха шу дага лувцаш хий диллара къаьстта теркам тIабохийт.

Хий дуллаш кхашка болх беш я шийтта догIан хьисапе хий детта агрегат, массехк низ бола насосни установка. ХIанзале 900 совгIа гектар кхашка хий диллад колхозе, керттерча даьккъе гурахьа йийнача культураштеи люцернанеи, ялата дIайийнача хьажкIаштеи.

«Балха дикал тоаяри производства эффективность лакхъяри духьа, лаьтта леладара культура лакхъяр, кхашкара хьувкъам дукхагIа баккхар духьа механизированни отрядий яхь йоаржаергья вай», аьнна Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза механизатораша даьча кхайкарала жоп луш, «ХIара кхайна — дикала Знак» яхача девизагIа болх бу хIанз тха колхоза кхаш леладераша.

Республике механизированни отрядаш вIашагIйоккха аьнна КПСС Нохч-ГIалгIай обкомо баь соцам кхоачашбеш укх шера ши механизированни отряд вIашагIъеллай тха боахаме а. Царех цаI духхьала ялата йийна культураш, генараш кхедеш хургья, хIаьта шоллагIъяр — доакъара культураш кхееши доакъар Iалашдеши.

Дика Iалашъяьй уж отрядаш хиланза яргйоацача техникаца, эшаш долча кхычуница. Шеко яц отрядий хьисапе болх беча механизаторий балха хьокхамаш дикагIа хургхиларах.

Хадданза йоакхо ю колхозхоша юрта боахама продукци алсамъяккха йиш хулийта торонаш лехаш а царех пайда эцаш а. Иштта укх шера тIера кIотарга, гаьнаш дIа а яьха хьалха пайда ца эцаш хиннача 150 гектара тIа ялата хьажкIаши люцерней дIайийра колхозхоша. Цу гIулакхо йиш хулийтар ялата хьажкIаш дIайийна кхаш 600 гектарага кхаччалцеи люцерна дIайийна кхаш эзар гектарага кхаччалцеи шорде.

Дог гIоздоаккхаш да укх шера тха хьайбаш леладераша гойта хьокхамаш а. Иштта, укх шера хьалхарча ялх бетта планагIа 610 тонн шура йохка езаш ба уж пачхьалкхенга. Цу декхараца дика лоархIабу шурий-товарни ферма къахьегамхой. ХIанзале дукха хIама ца эшаш 540 тонн шура ехкай цар пачхьалкхенга. Из соахка укх хана ехка хинначал йиъ процент дукхагIа я.

Денгара денга лакхлу хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура. Бутт чакхбоалаш пачхьалкхенга дийнахьа йохка шура кIезигагIа яле а 550 килограммага дIакхоачаргья. ХIанз дийнахьа юкъера лаьрхIача 500 килограмм шура дIалу пачхьалкхенна. Цу гIулакхо йиш хулийтаргья ах шера план йислагIча — иттлагIча юне кхоачашъе.

Къаьстта раьза да тхо — колхоза кулгалхой дояркаша Килоева Яхас, Цунцаева Айзана, Батрисханова Себилас, Алхазурова Атас, Джамбетова Заргана, Ашаханова Захас беча балха. ПланагIа яьккха езачул шозза дукхагIа шура яьккхай шоаш леладеча доахангара царех хIаране.

Района дояркашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара ялх моттиг дIалоац тха колхоза дояркаша.

Эттара бехктокхамегIа ха тIакхаьчай хIанз колхоза жа леладерашта. Укх деношка ларга доладаьд оаха жа.

Жа леладу шиъ ферма я колхозе. Царна юкъе яьржача яхье хьалха Османов Махьмада кулгалдеча шоллагIча ферма коллектив я. Цу фермерча хIара бIаь жийво 115,4 Iаьхар баьб.

Жа леладеча бригадашта юкъе яьржача яхье хьалхле воккхагIа волча жа Iуно Мадаев Хьамида кулгалдечунга я. ХIара бIаь жийво 132,3 Iаьхар баьб цу бригаде.

Балха хьокхамашка диллача Хьамида бригадана дукха тIехьайисац Саламов Iаларханa, Исаев Хасамбека, Мадаев Iийсас кулгалду бригадаш а.

Дика кийчо яь дIаболабаьб колхозе жа ларгара болх а. Йоккха опыт йола 40 саг ва из болх беш. Укх шера хIара устгIан тIера 5,6 килограмм тха а лерга 173 тонн биткъа хьоаса бола из пачхьалкхенга дохка декхар тIайийцад колхоза жа леладераша.

ХIанзарчоа хIара устгIан тIара юкъера лаьрхIача ялх килограмм тха доал. Цу гIулакхо хьахьокх жа леладераш шоай декхарашца лоархIаберг хилар.

Хьайбай продукци алсамъяккха йиш хулийтача торонех а бизза пайда эц колхозхоша. ХIанзле лояман дьыгIенашка доажадара дIадигад 800 бежан. Лергачул тIехьагIа лоамашка дугаргда кой массех Iул а.

Цу гIулакхо торо хулийтаргья бурунин даьгIенашкарча баьца кхоам бе а, хьайбай продукци яккхарга дIадодар лохде а.

ЙоагIа йоакхо ю колхозе социалистически яхь леладра а. Кхаш леладерашта а хьайбаш леладерашта а юкъе яьржача яхьа итог хIара дийнахьа ю. Колхозхочоа ше дийнахьа мел болх баьб ховргдолаш балха хьокхамаш лаьрххIа долча улга тIа дIаязду хIара бригаде, отряде, ферме, кхыча производственни участкашка. ДикагIболча болхлошта карара-кара лу цIе вымпелаш, ахчаи премеш лу, цар сийна «Молния» яха листокаш арахец, хIаьта мекъа бараш, къахьегама дисциплина телхаераш, шоай декхарах лоархIа ца бераш колхоза сатирически газета тIа буви.

Юкъера ца дувлийташ, йоаккха продукци лоха ца йолийташ хьайбаш Iаьгара дахарах, 1 Мая сийна яьржача яхье дика толамаш дахарах Нохч-ГIалгIай республика Сийлеи Доска тIа яьккхай тха колхоза коллектив. ТIехьа тIайоагIача хана а хIанз санна хьинаре къахьегаш тха колхозхоша укх шера хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдергхиларах шеко яц.

М. ЧОЧАЕВ,
Наурски района «Красное знамя» колхоза правлене председатель.

ШУРА ТIАКХЕТАШ ЙОАГIА

Парте XXV-гIча съезда решенеш кхоачаш а еш дика къахьегаш ба Надтеречни района «Минеральный» совхоза хьайбаш леладераш. Толамца кхоачашъяьб ферма болхлоша доахангара шура яккхара биъ бетта план. ПланагIа 113 тонн йолаш Даьхенна дIаеннай 122 тонн шура.

Дика къахьег ферма коллективо укх май бетта а. ХIара дийнахьеи буса доахангара укхаза йоаккх 2000 — 2080 килограмм шура, вешта аьлча кхоабача цхьан Iаттагара 7 — 8 килограмм.

Пачхьалкхенга шура йохкара пхе бетта план шоаш ханал хьалха кхоачашъергхиларах дог тийша а болаш къахьегаш ба хIанз ферма болхлой. Социалистически яхье хьалха латт дояркаш С. Татриева, Е. Исханова, хьайбашта дика гIулакх деш хиларца белгалбаьннаб бежа Iуй С. Цинцаев, Н. Абуев, кхыбараш.

Х. ЖАПАРОВ.

ХIАНЗАРА РАСИЗМ: ИДЕОЛОГИ, ПОЛИТИКА, ПРАКТИКА

Укх тIеххьарча итташ шерашка дунен тIа хиннача сийлахь-доккхийча хувцамаша наьха санна бухъяьхай вай планетерча дуккхача моттигашка тIалаттача Iазапа социальни дардаш. Расизм хIанз бокъонца закон а даь дIаоттаяьяц шин мехка — ЮАР-ен Родезеи мара. Цига пачхьалкхен режимий лард я из. Вокх юхедисача империалистически мехкашка расови дискриминаци юридически йийхкай ерригача конституционни положенешца санна, иштта — цхьайолча пачхьалкхенашка — бахача наьха тайп-тайпарча расови группашта юкъерча юкъмоттигашка хьежжа граждански бокъонаш хьалда белгалъеш йолча къаьсттача акташа а.

Цхьабакъда хIанз гуччахьа долаш долча хIамаша хьахьокх, е юкъарча а, е къаьстача а правови гарантешца капитализме расови Iазап дIадаккхара, адам гоама дола идеологи, расизма къиза практика дIаяккхара реальни хьалаш Iалашлулургдоацилга. Из къаьстта дика хьахьокхаш я США — капиталистически мехкашта юкъе эггара боккхагIеи бIаьхегIеи бола мохк, «паргIата дуне» оалаш долчун лидер шийн 200 шу дизар укх шера юле белгалдоаккхаргдолаш йола пачхьалкхе.

Американски конституцеи укх тIеххьара шерашка тIайидаьча дукхача соцамашеи расови дискриминаци «йийхка йоллашехьа а», цо хIанз а нийрчадоах Iаьржа цIока долча 28 миллион американций вахар. Официальни даннеша яхачох, хIанзза Iодаьча Iаьржа цIока долча бера, цу дийнахьа Iодаьча кIай цIока долча берачул, шозза кIезигагIа торо я юкъера школа йисте яккха, кхозза кIезигагIа — специалист хила, шозза дукхагIа торо я хьабе болх боацаш диса.

Американски расизм сел низ болаш хилара бахьанаш сенах латт?

Империализма идеологаша, шоашта новкъа долча цу хаттарашта жоп дала а гIерташ, йоах. США общественни строях латтац гIулакх, биологически Iаламах латт. Шоаш хьакхоллаше а расови моастагIал долаш хьакхеллаб, йоах, нах. «Юххьанца денз расови хьисапи уйлеи йолаш ва хIара саг», — яхаи къарлу американски психолог Э. Богардус.

Расизма цу тайпара апологетика моцагIе а денз харцъяьй хьалха латтача Iилмо. СССР-ен кхыча социалистически мехкашкеи къамий дош толаме къоастадара исторически опыто, дегIаухача пачхьалкхений антирасистски политико, юххера а — реакцеиа духьаларча къовсамо ерригача рассовии этнически группай демократаш кхотабеш йолча США-на шийна чухьарча общественни вахара практико. Сага Iалама овлаех даххац расизм дийна хилара бахьанаш. США социальни строя Iаламах доахк. Расови дискриминаци хилар дезаш я американски капитал эггара хьалха кIай цIока долча болхлошта телачул кIезигагIа Iаьржа цIока долча болхлой къахьегамах мах а телаш сов доалачул чотах хIара шера Iалаьмате доккхий — 30 миллиард доллар гаргга — кхы тIа а пайдаш цо лендаь. Расизмо иштта кхоачашду, къахьегамхой классови къовсама тIера боахаши цар хьинар расови моастагIала тIадерзадеши дола гIулакхаш а леладеш, капитала, деттаи дола социальни ди тIера дIалестадара шийн тайпара дакъа а.

США-ра расови дискриминаце система общественни юкъмоттигаца айхха ювзаенна я духхьал хувцаеннача хьалатца из таръе, цунна модернизаци е, буржуазни демократеца юкъа йолчеи цунца цхьана негрий къахьегама цхьаккха духьале йоацаш эксплуатаци е йиш хулийтачеи кердача фермай куцехьа из ерзае гIертача империализмо из хадданза юха хьаувттаендаь.

Бе-беча формехьа хаьддача къалашка хьежжа расизм хьаувттаер а, даим цун онк хьаллоаттадер а империализм я. ЮАР-ен Родезеи расистски режимаш ях духхьал цу пачхьалкхений экономика эггара лоархIамегIа долча доакъошта тIахьожам лоаттабеча дунен империализмана уж чIоагIа хьашт хилар бахьан долаш. Масала, ЮАР-ера американски инвестицеш миллиард долларал тIех я. ХIаьта английски яраш кхо миллиард гаргга я. Родезе кхыча мехкий монополей тIахьожама кIал я 80 процент хила мегаш йола инвестированни капитал. «КIайча Африкера» эггара лакхера Iаьдал, ма-дарра аьлча, африканашта къиза эксплуатаци яра расизмах пайда эцача дунен халкъашта юкъерча финансови олигархе бе доала.

Иштта хинна а е вешта хина а расови дискриминаци йоацаш цхьаккха моттиг яц империализма дунен тIа. Африкера, Азера миллионаш болхлой «шоллагIча сортах» болча наьха хьал тIа оттабу цо Великобритане, Франце, ФРГ-е, кхыча малхбузеневропейски мехкашка, уж граждански бокъонех а боахаш, халачеи мах кIеанга лучеи балхаш тIа а уттабеш. Канадеи Австралеи дискриминаце салуаш ба массаза а цига баха нах. Израила шийна чухь а цо дIалийцача территореш тIа а Iарбашта баха могаргдоаца хьалаш увттаду сионистий расистски политико.

Дунен халкъашта юкъе лелача гIулакхашкара хIанз а дIаяккханза я расизм. Дунен политика боараме из гучаювл къамий - кортамукъалеи боламаш тоIаде гIертарах, дегIаухача мехкий халкъашта шоай лоIам качболла «бокъо» яккха империалистически державаш гIертарах. Гаргарча Малхбоалене сионистски режимах политически герз хиннад цун новкъосталца мехкдаьттана йIаьхийн стратегически лоархIамеи йолча районе шийн позицеш лоаттае, Iарбий мехкашкара прогрессивни режимаш бухъяха, къамий - кортамукъалеи болам дIахо дегIа ца байта гIертача дунен империализмана. Африке иззамо дакъа кхоачашдеш я къонача республика прогрессивни правительство дIаяккхар, неоколониалистски хьисапера марионеточни режим цига оттаяр духьа Анголана духьала агресси йолаяь хинна расистски ЮАР а. Цу тIа а, из агресси, Мозамбика президента Самора Машела геттара ниса белгал ма-даккхара, ангольски халкъа духьала ерзаяь хинна а Iацар — цо лерхIар «Африка мехкий цхьоагIо йохае, континенте империалистически доал шерде».

Дунен тIа низий соотношени социализманеи къамий - кортамукъалеи боламаи пайдана йолча оагIорахьа хувцаяларца а хIаьта иштта дунен халкъашта юкъера кхоккам дIахо кIаьдлуш хиларца а дувзаденна тIа-тIа дукхагIа готлу хIанзарча хьалашкара расистски экспансионизма гIулакхий сфера. Цудухьа шийн доал гIалсийтаргIоне керда, говзагIа йола, бакълар аьлча, хьалхагIа а санна шовинистически лостам болаш йола спо-собаш лаха гIерташ хул реакци.

Масала, неоколониализма идеологенеи политиканеи чухьа «расай совле» яхача къаьнарча доктринах империалисташта товш йола общественни порядкаш дегIаухача мехкашта качйокха лерхIаш йола «косвенни влияни» яха концепци яьй. Из концепци, ма-дарра аьлча, хьатара бос болча халкъашта «кхычарех тийша хIама доацаш шоашккара дегIаяха» «денал ца хилара» хьакъехьарча а «Малхбузе цивилизаци яра дакъа кхоачашдеш хилара» хьакъехьарча а къаьнарча расистски идеяшкара хьайоагIаш я, хIаьта из чакхъяккхар колониализм яхьа йоаггIача тайпара дIахо яхьар лоархIаш да. Американски социолога С. Истона язду, хьалха хинна колонеш Малхбузен новкъосталца «мара» къамаш санна йоаха а лургьяц, нагахьа санна цар ца лоархIе я, оаха дика лоархIаш йола вестерийзаце процесс дIахо а йохьалургьяц».

Неоколониализма стратеги лоархIамеча лостамех цаI а баь дIаоттае гIерт кортамукъадаьннача мехкашкара «кIайчарна духьалара расизм» юкъеехкилга. ЮАР-ерча гIорваьнача кортамукъалеи болама деятела, расизма Iазап це лайна волчеи хIанз апартеида боангашка ше мел йоаккха ха яккха аьнна яь суд токхаш воаллачеи Нельсон Мандела яздаьд, «кIайчарна духьаларча расизмо паргIатонна тIехьара къовсамхой вIашагIбоах, империалистически реакце лоархIаршта гIо ду, «паргIатон гIулакхо дIадех берригача революционераши демократаши, цар цIека бос мичча беса бале а, кхотабелга», яхаш.

Цу тайпара никъ хьаллоац шоай мехкашкеи дунен аренеи къамий кортамукъалеи социальни прогресси бахьан долаш къовсам лоаттабеча дерригача прогрессивни низаша.

Социалистически дегIаухачеи мехкий позицеш бокъонца цхьатарра хилар сионизм расизма форма санна лаьрхIа резолюци ООН-е ювцача хана а. Империалистически державаша дорха духьале ешшехьа а из резолюце тIаэцарах лоархIаме акт хилар Iарбий халкъаша израильски агрессораште духьала лоаттабу къовсам морально - политически хьалхацара.

Дунен тIарча дерригача прогрессивни низашца цхьана а йолаш Советски Союзо денгара ди массаза доал практикаца чIоагIбу КПСС XXIV съездо тIайийцача машара Программа тIа белгалбаь расизмацареи апартеидацареи шийн принципиальни никъ цу зуламий моллагIча белгалонашта «массане а бехк белгеи бойкот оттаелгеи» хьадехаш из хиларах тарра. СССР позици фуннагIа хилча а хувцалургйоацаш йолга геттара дика бакъдир расизма дерригa кхуврчаш дIадоахилга «дунен халкъашта юкъерча лоархIамегIарча декхарех цаI» даьча Советски Союза коммунистий XXV съезде а.

Юлий ОГАНИСЬЯН,
исторически Iилмай кандидат.

(АПН).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА МАССАЗАРЧА КОМИССЕШКА

ТОАБЕ ТОРГОВЛЕИ ОБЩЕСТВЕННИ КХАЧАНИ УЧРЕЖДЕНЕЙ БОЛХ

Торговлеи общественни кхачани дешашта йола Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазара комисси хьежай Надтеречни районе торгови гIулакхаш дари общественни кхача кийчбари малагIча хьала тIа да, хIаьта из дош шин заседане дийца а дийцад.

Комиссе белгалдаьккхар, 39 эзар саг вахача районерча наха деш дола торгови гIулакхаши общественни кхача кийчбелгеи тоадара Надтеречни райпоси «Горскнефть» НГДУ ОРС-он белггалара болх беш хилар.

9-ча пятилетка товарооборота план толаме кхоачашъяьй. Иштта Iалашдаьд укх шера биъ бетта планаш кхоачашъелга а, хIаьта цо тешаме лард йолл иттлагIча пятилетка хьалхарча шера план толаме чакхъяккхара.

Райпои ОРС-еи торговле системе юкъеххухь торговле прогрессивни формаш. Самообслуживане методагIа болх беш я 75 процент тикаш.

Райпои ОРС-еи тикашка, торговле предприятей болхлошта юкъе социалистически яхь йолаяьй. БIаргагургдолчча моттигашка хьалъэххад социалистически декхараш.

Къахьегамхошта торгови гIулакхаш дара материальни база чIоагIъяьй. 9-ча пятилетке райпо системе хьалъяьй 10 торгови предприяти.

10-ча пятилетка плана тIа а иштта оттадаьд массехк торгови предприяти хьалъелга.

Цунца цхьана комиссе белгалдоаккх, Надтеречни райпои «Горскнефть» НГДУ ОРС-еи балха тIа бахача наха торгови гIулакх делга вIаштIехьдаккхара даькъе тоъал доккхий кхоачамбоацараш хилар.

Торговле прогрессивни формаши балха эффективность лакхъяра методаши кхоачам болаш юкъеехкхаьац. Эшача ассортиментах дола товараш хан-ханнахьа торгови сете тIакхухьилга вIаштIехьдаьккхадац, фондагIа дола товараш хан-ханнахьа хаийдац.

Торговлеи общепитеи болхлой социалистически яхь шерра йоаржаяра чотах Iалашдац товарооборота объем лакхъелга, торгови база шер а еш реконструкци елга.

Советски торговле правилаш телхаю, эцараштa дIахеца товараш эшаду, цар ахча сецаду.

Райпои ОРС-ан системе торгови точкайи общественни кхачани производства санитарни хьали культуреи эсала я. Общепитеи торговлеи болхлошта хIара шера лораш хьежийта безаш йола ханаш тIехьайоах. Тоае езаш я гойтара агитаци.

Кхоачам болаш терко яц торгови болхлой хьахаржара, балхаш тIа уьттабара, кхетабе мегаргболаш кийчъянза я торговлеи общественни кхачани дукхха предприятеш. Торгови сета гонахьара территори тоаьяц, реконструкци а ремонт а е езаш я цхьайола торгови предприятеш.

Районе торгови предприятеш хьалъелга мела лел. Района торгови сеть транспортаца Iалашъелга геттара во вIаштIехьдаьккхад.

Торгови предприятеш хьалъелгеи торгови сета транспорт телгеи Iалашде дезаш йолча «Грознефть» объединени, республика юрта боахама министерство, респотребсоюза цу дешага лерттIа дIахьажац.

Района къахьегамхошта деш дола торгови гIулакхаш овлангара денз тоаданза дергдолцилга дIахвйтад комиссе Надтеречни райпои «Горскнефть» объединене ОРС-ан кулгалхошта.

Торговле прогрессивни формаш юкъеехкхаьаран къахьегамхошта торгови гIулакхаш дара эффективность лакхъяран тIаерзаяь мероприятеш чакхйоахилга, эшача ассортиментах дола товараш розничи сете хан-ханнахьа тIакхухьилга, фондаш мах беча предприятешта планагIа дIаекъилга, советски торговле правилаш телхаерашца, хIама эца баьхкача наха тараз лерттIа ца увзарашцеи ахча сецадерашцеи хоаламболлаш къовсам лоаттабелга могадаьд.

Кадрашца беш бола кхетама болх тоабелга, цар общеобразовательни культурни боарам айбелга могадаьд райпонеи ОРС-ан.

Iан замалахьа болх бергболаш тикаш кийчъянза, царна йоагтIаш йола ремонт яьза, еррига торгови точкаш дикача санитарни хьал тIа хилийтанза, товараш шоай ханнахьа тIакхухьилга Iалашданза даргдац.

Торгови предприятеш хьалъяра, торгови сеть транспортаца Iалашъяра дешаш сихагIа къестаде деза «Грознефть» объединене, республика юрта боахама министерства, респотребсоюзо.

Советски торговле правилаш кхоачашъяйтара лоаттабу тIахьожам чIоагIболба Надтеречни района къахьегамхой депутатий Совета исполкомо, торговлеи общественни кхачани дешашка хьожача райисполкома моттигерча Советий массазарча комиссеша, исполкомеи массазарча комиссейи заседанешка каст-каста дувцалда цар балха тIара хьал, КПСС XXV съезда решенешка хьежжа бахача наха деш дола торгови гIулакхаш тоаделга вIаштIехьдоаккхалда.

СОВГIАТАША ДЕКХАРИЙЛА БУ

Укх деношка «Сунжанефть» НГДУ скважинашта капитальни ремонт еча цеха цIеча уголокс хилар 1975 шера социалистически яхье белгалбаьннарашта совгIаташ далара хетаяь собрани. Деза совгIаташ цеха болхлошта дIа а луш «Сунжанефть» НГДУ начальника Коршаков Дмитрий Григорьевича белгалдаьккхар скважинашта капитальни ремонт еча цеха коллективо дIадахача шереи бIарччача пятилеткаи плани тIайийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдаь хилар.

Укх шера цхьоалагIча квартале даьхача къахьегама толамий итогаш яьчул тIехьагIа «Сунжанефть» НГДУ предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг хьожаеш, цунна еннай карара кара тела ЦIе байракхи хьалхара ахчан премии. Укх шера хьалхарча квартале ялх скважина ремонт е езача бархI скважина капитальни ремонт яьй, ремонти балхашка дIадодар кIезигдарах 3 эзар сом кходаьд. Яхье шоллагIа моттиг яьккхай прокатно-ремонтни участка коллективо.

ДIадахача шера башха дика къахьегама толамаш дахарах «1975 шера социалистически яхье котваьннар» яха сийлен знак елар бурувдеттараштa Кривошеев Николай Ильича, Мосиенко Василий Андреевича, Хирянов Ивана, Павлов Георгена, плотника-вышкомонтажника Вородов Алексей Ивановича, мастера Аушев Сайпула Хасмахьмада, воккхагIволча мастера Куличенко Василий Ивановича, цеха воккхагIволча инженера Беляев Михаил Алексеевича, кхычарна. Цул совгIа «Сунжанефть» НГДУ администрацеи промкомеи решенех мехкдаьттеи гази йоахача управлене Сийлен грамота елар бурувдеттачунна Кривошеев Николай Ильича. СовгIаташ мел деннараштa кхойттлагIча алапена тIетехар 25 процент премии.

Иштта «Социалистически яхье котбаьннараш» яха сийлен знакаш дIаелар «Сунжанефть» НГДУ парткома секретара Б. Ф. Власова мехкдаьтта тIоанашта низ тIалоаттабеча участка, мехкдаьтта кийч а деш дIаухийтача, ремонтно-гIишлошъеча участкай, Iилманточкамеи производственни балхий цеха дикагIболча производственникашта.

В. ВОЛОДИН

Дукха ха яц Урус-Мартановски районе «Солнечный» яха совхоз йилла. Цун коллективо Грознерча къахьегамхоштеи консервни промышленностаи лаьрхIа баьцадаараш кхеду. Уж 700 совгIча гектара тIа дIадийнад. Дика хьувкъаш я помидораш, нарсаш, баклажанаш, кхыйола хIамаш.

Шин ханнахьа баьцадаараш дIадийра Цобаев Хьамзата кулгалдеча бригада коллективо. Совхозе эггара хьалха цо чуэца болабаь хьувкъам — керда саьмарсаьхк Грознерча къахьегамхошка кхаьчаб.

СУРТА ТIА: «Солнечный» совхоза болхлой (аьрдехьара аьттехьа) Тепсуркаева Зулайн, Дакаева Халипати, Дакашева Айманин керда саьмарсаьхк чуэцаш ба.

Е. МАЛОВА сурти тексти.

ЗАЙНАПА IАЬСИЙ

Малх доамах къайлабоалаш латтар. Йоккха цIи лотайнча санна хетар малхбузехьа дIахьежача. Хоза яр бIаьстан сайре. Наггахьа саг мара бIаргагуш вацар Назрановски района «Октябра 40 шу» яхача совхоза Долакха-Юртарча шурий-товарни ферме.

«Мича бахаб - хIогI ераш» аьнна хетаделар тхона цхьан юкъа. Дагахьа тхона хетадений ше кхетадича санна, юкъерча дегIара, 40 — 45 шу хургдолаш йолча цхьан кхалсаго тхога аьлар:

— Дояркаш бий шоана безараш? Укх сахьате цIакхоачаргба уж. Доахан аргIе дIадигад тха, дIадахача шера хиннача ГIайрбик-Юрта.

Тхоца къамаьл даьр цу фермера Iаьсий леладер Долгиева Зайнап яр. Шоай ферме хьалхе лелаеш я из.

...ХIанзчул бархI - йис шу хьалха дар из. Миччахьа баха а цхьаннахьа балха баха лаьрхIа бар Зайнапи цун мар Рашиди.

— Даьра вайна-м бе ма-дацар миччахьа хинна а цхьаннахьа балха хилча, — аьлар Зайнапа.

— Да-м шта ма-дар из, йоахар Рашида, — хIаьта а воашта юхегIа ме хул дикагIа дар-кх. Вай ханаш а яц гаьна дIа а ухаш болх бе.

— ТIаккха вай совхоза ферме мегаций вай шаккхе а? — яхаш геттара чIоагIа раьза йолаш дувцар сесага, — цига мадий шортта балхаш.

Iоара Маржан а, дIара ПаьтIамат а ма-бий цига балха, хIаьта Дауд цига вола фу ха я... Сона хетачох вай цар дIа а эцаргда... Цу тIа соцам бир марей сесагей.

Дукха ха яладехьа кхоачаш а хилар цар лийрхIар. Рашид скотникалла балха эттар, Зайнап — доярка лла. Цу хана денз цу ферме болх беш хьабоагIа уж. Цар цIераш дIахезай ерригача совхозе.

Рашид юххьанца дIаболабаь болх ца хувцаш хьавоагIа, цхьабакъда Зайнапа шин болх хийцаб. Дукха бIиэар цо доярка болх. Дагадехар Iаьсий кхеде. Цун дехара кхы духьале а янзар ферма кулгалхошта.

— ЗIамига йолча хана денз я со хьайбаш дукхалезаш, — яхаш дувц Зайнапа, — «Шийна цига аттагIа хургья мотташ йода из Iаьсий леладе» яхаш дувцар цхьабараша. Цхьабакъда, царна хеташ хиннарий са дага хиннари гаьна дар.

120 Iаса да хьинар долча Зайнапа хIанз кхедеш. Дика Iувал ду цо царна. Цулухьа денгара-денга дукхагIа доза IотIа а кхет царна. ЦаI дIа ца къастийташ хьалкхеду цо уж.

— ЗIамига бераш санна хьамсара хет сона сай Iаьсий, — йоах Зайнапа, — боча лeладу аз уж.

ДIадахача шера доккха правительственни совгIат — Къахьегама Сийлен III степена орден еннай Зайнапа. Цу совгIато хьинар а айдаь, укх иттлагIча пятилетка хьалхарча шера дукхха дикагIа къахьега дош а деннад цо. ДикагIчарца цIи йоаккхаш хьавоагIа Рашид а.

...Шакхаьчар бож бетта аргIе баха хинна доякраш а. Хьакхаьчар Зайнапа Iаьсашта яхьа шура а. Шура а ийна Iаьсий долча дIаяхар из.

М. МУТАЛИЕВ.

РЕСПУБЛИКА IАЛАМА БЕРКАТ — ПЯТИЛЕТКА ГIУЛАКХАГА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета промышленноста, гIишлошъяра, транспорта, бувзама дешашта йолча массазарча комиссе меллай а хайна, йийцай республика Iалама беркатах пайда дикагIа эцарeи «Чечено-Ингушстройматериалы» яхача производственни объединене предприятеша гIишлой материалаш дукхагIа хьаяреи торонаш. Заседане цу дешах лаьца хоам беш къамаьлаш дир: «Чечено-Ингушстройматериалы» яхача объединене начальника А. А. Муртаева, Нохч-ГIалгIай карьероуправлене начальника М. Ведзижева, Нохч-ГIалгIай геологически парте начальника Г. М. Малькова.

Из дош дувцача дакъа лаьцар массазарча комиссе членаша депутаташа Н. З. Качлишвиле, Н. Н. Попова, А. Н. Коржукова, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместитела О. А. Чахкиева.

Цу деша баьча тохкамо а из дувцаро а хьахьеккхар, ийслагIча пятилетка шерашка республике моттигера материалаш хьаю производство кхы тIа а дегIаенилга. «Чечено-Ингушстройматериалы» яхача объединене предприятешка технологически боарам лакхбенна хилар. Iалаьмате дукха балхаш даьд халача къахьегама процессашта механизаци ярай, керда техника юкъеяхьаран. Болх бе йолаялийтай Чир-Юртара шера 33 эзар тонн кIир йоаккха завод. Назрановски кирпишкий заводера шера 26 миллион кирпишк йотта къорг йола пешк. Грознески № 1 йолча гIишлой материалий комбинатера шера 10 миллион кирпишк арахеца низ бола кхоалагIа технологически лини.

Объединене ерригача заводашка тIайоттар механизированни а долаш пакет санна кирпишк Iойоассаяра метод юкъейоалаяьй.

Цу деррига хIамаша йиш хилийтай объединени бIарчча хьайийнача пхе шера 12,5 процент дукхагIа продукци арахеца а продукце керттерча тайпашта план кхоачашъе а. Объединене ийс а яь чакхйоахаш я предприятеш керда хьалъяран йолаш яраштa реконструкци ярай, эффективность лакхъяран. болхлойи гIулакхерча наьхеи социально-культурни гIулакхаш дегIадоаладаран чуIара-бытовой хьалаш тоадаран тIаерзаяь мероприятеш.

Цунца цхьана комиссе белгалдаьккхар, гIишлой материалий объединене предприятей балха тIа доккхий кхоачамбоацараш а хилар. Производственни мощностех 80 процент мара пайда эцац объединене, къахьегама овсарле лоха я. ХIанз а эсала бу технологически процессаш эргайоахаш тоаяра, болхлой квалификаци лакхъяра болх. ЧIоагIа гIалаташ ду кадраш хьахаржара, кхеяра, балхаш тIа ахийтара гIулакха. Объединене предприятешка дукха хувцалу кадраш, лерттIа къовсам лоаттабац къахьегама дисциплина чIоагIъяр духьа, социалистически доалахье лораяр духьа.

Брак йола продукци дукха арахец предприятешка, хIаьта из бахьан долаш доккхий зенаш хул паччахьалкхенна. «Грозненский рабочий» яхача газето 1976 шера 21 апреле кепатеха араяьккхача «Заводера — кхалаж тIа» яхача корреспонденце тIа Назрановски кирпишкий заводерча гIулакхашта критика геттара ний са яьй аьнна хет комиссена. Юкъ-юкъе цу тайпара кхоачамбоацараш да объединене кхыча предприятешка а.

Массазарча комиссе иштта белгалдаьккхар, бийда ресурсаш лохилгеи кийчъелгеи республике во лелаш хилар. Масала, бийдача ресурсай запасаш 30 шера тоъал хилийта езача метте, пхе—ялх шера кхоачамболлаш мара Iалашъяьяц. Цудухьа дIахо хургдолчох бокъонца бIубенна бац цар болх, цу бахьанагIа отрасле проектни институташа объединене предприятешта реконструкци яра проектни балхаш делга дIатIаэцац.

Астраханска областера тIакхухьача бийдача ресурсех хьаеш я гипс, гипсолитови плиташ, гипсови декоративни плиткаш, республикерча Чанхайски яхача моттиге шортта бийда гипс йоаллашехьа а. Къилбаседа-Кавказски геологически управлене Нохч-ГIалгIай геолого-тохкама партеи шорттига а кхоачам болаш йоацача средствашца а йоах лаьттагIара рудни йоаца пайдана материалаш, хIаьта «Чечено-Ингушстройматериалы» яхача объединене тIагIертта увттаду уж дешаш РСФСР гIишлой материалий Министерствана хьалхашка.

Комиссе иштта белгалдаьккхар, къахьегамхой депутатий районнии городской Советий исполкомаша гIишлой материалий объединене предприятешта лерттIа новкъостал ца деш хилар. болхлоштеи гIулакхерча нахаи чуIара-бытовой хьалаш вIаштIехьдахара йоакхо ца еш хилар. Укх тIеххьарча массехк шера отраслерча болхлошта лаьрхIа чуIе цхьаккха цIа хьалдаьдац.

«Чечено-Ингушстройматериалы» яхача объединенена (нов. А. А. Муртаевна) массазарча комиссе могадир предприятей балха тIара кхоачамбоацараш дIадахара де дезар делгеи гIишлой материалаш яхара планаш тешаме кхоачашъергйола гIулакх вIаштIехьдоаккхилгеи.

Цу гIулакха могадаьд:

производства технологи дIахо эргайоахаш тоаяр, производственни мощностех эффективнегIа пайда эцар, къахьегама процессашта механизаци чIоагIагIа яр Iалашделга;

къахьегама хьалаш дикка тоаделгеи из дикагIа вIаштIехьбоаккхилгеи. къахьегама дисциплина чIоагIъяри балха ханах биззагIа пайда эцари духьа, болх ца беш сайца латташ эехьа ха ца йоаяр духьа хоадамболлаш къовсам лоаттабелга;

кадраш каст-каста хувца ца ялийтара тIадерзадаь гIулакхаш чакхдоахилга, цар квалификаци лакхъяра, кулгалдуи инженерно-технически болхлой кхетабарaи балха тIа дIанийсбараи къаьстта уйла тIа а йохийташ;

къахьегача коллективашка низ болаш социалистически яхь йоаржаелгеи идейно-кхетама болх чIоагIбелгеи, моральни материальни стимулех шерагIа пайда эцилга.

Комиссе Къилбаседа-Кавказски территориальни геологически управленеи Нохч-ГIалгIай геолого-тохкама партенеи могадаьд лаьттах йоахка рудни йоаца материалаш лахареи тахкареи балхаш сихделга (белггала аьлча, Фарта тIара облицовочни известнякаш йоахка моттиг караерзаяра, кхыдарашта):

шера 20 эзар квадратни метр мрамори плиткаш арахецаргйолаш Чир-Юрта хьалъеш латтача цеха лаьрхIа Советски Веденски районашка облицовочни материалаш лаха долалулга;

глазуреш кийчъяра цIеро ца доагаду ,ца лала, сийрла лепаш дола лоабаташи фритеи дахара балхаш делга;

Сунженски района Фарта кхача хи йистера бе-бе бесаш дола известнякаш бокъонца таххара геолого-тохкама балхаш сихагIа дIадоладелгеи чакхдоахилгеи, оттаьча ханашка хьежжа запасаш чIоагIъелга.

Массазарча комиссе республика Министрий Совета хьалхашка массехк дош оттадир кирпишкий заводаш бедалца Iалашъярца, силикатни гIишлой материалий завод хьалъяккхарца, иттлагIча пятилетке лаьттагIара йоахача рудни йоацача боккъал башхача Iалама ресурсаех пайда эцара технически база дегIайоалаяр ца, республика гIишлоймате риалий промышленноста болхлой чуIара-бытовой хьалаш тоадарца дувзаденна.

СПЕЦИАЛИЗАЦИИ КООПЕРИРОВАНИИ — МАШИНАШ ЕЧА

Шерреи массе тайпареи да Советски Союзаи Венгренеи юкъера бувзамаш. Цу даькъе укх тIеххьарча хана тIа-тIа боккхагIча лоархIаме я машинаш счара специализации кооперировании санна йола прогрессивни форма.

Из яле а е кхы яле а йола специализаци яь продукци арахецара декхараш дIа-юха декъилга соглашенешка белгалдаьд оагIонех хIаране технически торонаши материальни хьаштани теркал а деш. Белгалдоалаш хIама да укх тIеххьарча хана СССР-ан ВНР-енеи юкъерча цу тайпарча соглашенешта пхе шерал йIаьхагIча ханна кулгаш яздеш хилар. Масала, 1975 шера паччахьалкхенашта юкъе яьча производствана специализаци кооперировании яра хьакъехьарча 21 соглашенех 13-не тIа 1985 шерага кхаччалца а хIаьта цхьаяраш тIа кхыметтел 1990 шерага кхаччалца а цхьана гIулакхаш леладелга оттадаьд.

Дика дегIаух электронно-вычислительни машинашта конструкци уьттаяреи уж хьаяреи даькъе цхьана леладу советско-венгерски гIулакхаш. Цхьана леладеча цу гIулакхий доазонел чухьа Венгре специализаци ю кагий ЭВМ-аш а хIаьта иштта периферийни устройствайи данпеш гаьпнара цхьалхайоахача средствайи белггалара ассортимент а хьаяра. Советско-венгерски соглашене ларда тIа из оборудовани телараx мах луча кепара ВНР-ена Советски Союзера кхухьийт юкъерен йоккхийи ЭВМ-аш. ВIаши электронно-вычислительни машинаш дIа-юха телара мах 1976 шера 40 миллион сом хургба. ХIанз вычислительни техника дикагIа йола системаш кийчъеш ба шинна а мехка специалисташ, СЭВ-а членаш долча мехкий вычислительни техника БIарчча цхьа система хьаеча ондо дакъа а доацаш.

Цхьаькха масал — тракторашu юртбоахама машинаши хьаяра даькъе цхьана леладу советско-венгерски гIулакхаш. Цу даькъе 1971 шера кулгаш яздаьча шин оагIорахьарча соглашене ха соахка йIаьхйир 1980 шерага кхаччалца. Венгре лаьтташ леладераша кхоачам хиллал ийю 300 говра низ бола советски тракторaш, балха овсарле лакха йола СК-5, СК-6 яха ялаташ чуэца комбайнаш, дуга чуэца комбайнаш, свеклаш чуэца КС-6 яха шоаш лела комбайнаш.

Венгрера СССР-е а ух иштта тайп-тайпара юртбоахама техника. Уж я дIайийнача хIамашта молхаш етта машинаш я, моша горох чуэца комбайнаш а, доакъар хьокха машинаш я, нарсаш хоржа конвейераш, дукха кхыяраш.

ВIаши дIа-юха машинаш теларал совгIа соглашене тIа оттадаьд юртбоахама машиний къаьст-къаьста тайпаш хьадареи эргадоахаш тоадареи даькъе шинна а мехка специалисташта юкъе айхха цхьана гIулакхаш леладелга.

Вай мехкаша шоайла дIахьа телача хIанзарча технико новкъостал ду юрта боахаме къахьегама овсарле лакхъяра, хоаламболлаш долча даькъе юртбоахама культураш кхееча модернизаци механизаци яра.

Ховш ма-дарра, легковой автомашинаш хьаеш яц Венгри. Кхыча мехкашкара уж ийяра наькъаца кхоачам бу шийна ВНР-ес. 1976—1980 шерашка Советски Союзо Венгрена йохьийтаргья 190 эзар легковой автомашин, керттерча даькъе «Жигулеш» а 36 эзар грузовой автомобиль а.

Автомобилаш хьаяра даькъе эггара айхагIча тайпара цхьана леладу гIулакхаш вIаштIехьдаьккхад СССР-ан ВНР-енеи юкъе. Кооперироване доазонел чухьа «Жигулешта» 18 тайпара оатхалаши доакъоши специализированни венгерски предприятешка хьаду хIанзарча технологегIа. ХIара шера доакъойи оатхалийи 300 эзар гаргга комплект йоагIа Венгрера Тольяттерча Волжски автомобильни заводе.

Соахка октябрь бетта СССР-ан ВНР-енеи юкъе отта а даь кулгаш яздаьд скоростий автоматически гидромеханически переключателаш цхьана хьаяреи пайда эцареи хьакъехьарча протокола. Кооперироване доазонел духьа Венгре кийчъергья хIанзарча скоростий переключателий тайп-тайпара оатхалаш. ВIашагIа Советски Союзе ехкаргья уж. Хьакхухьийтача оатхалашта меттел венгерски доттагIашта тергья «Икарус» яхача автобусашта лаьрхIа скоростий кийча переключателаш.

Производствана еш йола промышленни специализации кооперировании — цхьана леладеча гIулакхий тоъал керда форма. Цхьабакъда йизза бокъо а йолаш хIацзле а ала йиш я, цо хIамаш кхоллаш дола низаш сихха дегIадоаладара, производства экономически эффективность айяра, къахьегама овсарле лакхъяра новкъостал ду, аьнна.

Геннадий ГОРЕЛОВ.
(АПН).

СЕНАХ ХУЛ ЛОА

(ДУВЦАР)

Садовш латтар. Массавар а шо-шоай гIулакхашка вахавар. Бексолти Iайшети школе бар. ХIаьта да — Бекхан бийсанна мара цIавагIацар балхара, совхозе шофер вар из. Нана Дебахан а фабрике балха яр. Цудухьа сагота хетар ялх шу мара даланза волча Мурада нанецеи дадецеи цIагIа вагIа. Нани даим цхьацца деш хулар: тха хьувзар, маха, боаккхар, цIагIа массанена даа хIама кийчдора, доахаш деттар — массагIа хул уж боккхийча наьха цIагIара гIулакхаш.

ТIаккха дади? Фу дувцаргда цунца? Из вижа уллаш хул, е пхьегIа тIа вода, кхы вIалла дене а ламазаш де а ма-дезий цун. Нане а дора ламаз. Тахан а массаза санна ламаз деш вагIар дади, хIаьта нани бIаргсаьнаш а лехка гIийло йоагача пешка хьалхашка тха хьувзаш ягIар. Къарс-къарс яхаш пешка чу лелхача дахча мара кхы хIамо сатем боабацар цIагIа.

КIордадаьдар Мурада вижа алла. Араваьлча а ловза бер дацар, цул совгIа дарц хьекхаш шийло а яр. Игрушкаш-м шортта яр Мурадага. Хилча пайда бий царех ловза новкъост воацаш хилча?

— Нани! — йистхилар Мурад. Ший уйлашка а яха ягIача Хьабена хаазанзар Мурада йистхилар.

— Ва нани! — чIоагIагIа йистхилар Мурад.

— Фу ях Iа, са кIаьнк, фу деза хьона?

— Сона-м хIама дезацар, нани. цхьа хIама дар са хьога хатта.

— Фуд из, са кIаьнк, хьаалал.

— Сенах хул лоа, хой хьона, хIай нани?

Йоккхача саго шийна ца харах дале а е къамаьл дIаьхде ца ловш дале а лоацца жоп делар:

— Дала делхийт-кх, са кIаьнк, дала.

— ТIаккха хIана делхийт цо из? Сона-м дезац Iа, — сацацар Мурад, — Iай шийла я. аравала а йиш яц, ботинкаш тIоадаергья. Лоа ца а делхийташ даим малх хIана хьежийтац цу дала?

— Даьлах тийша ва хьо, са кIаьнк, иззаморг кхы ма-алалахь; цунна дикагIа хов малх маца хьажийта беза и, лоа маца делхийта деза а, — аьлар Хьабе, бIаргсаьнашта кIалхара ше ягIачара кIаьнк волчахьа дIа а хьежа.

«Мииштаб ераш, боккхий нах, — уйла йора дагахьа Мурада, — хIама дIахатта а йиш мичай аккхарга-м. Ховргда-кх со воккха хилча. Маца хургва со воккха?».

— Нани, — юха йистхилар Мурад. — Маца хургва со воккха?

— Кастта хургва, кастта! — жоп делар йоккхача сага. — Дийша а ваьнна, балха вахача. ТIаккха хьай нанена а дадена а шортта хIамаш эцаргйий Iа? — хаьттар ший виIий воI дукхаезача Хьабе.

— Вайцига-м шортта ма-йий конфеташ а, печенеш а. Iайи дадеи уж яа-м яц. ТIаккха аз фу эцаргья хьона?

Мурада аьнцар дезаденна йоккха саг елаелар.

— ТIаккха коч эцаргйий Iа сона?

— Коч-м эцаргья, цIока а эцаргда, полтув а эцаргья, — Iодагаръе волавелар Мурад нанега йоаца, е тишъенна хIамаш.

— ЦIока? — хаьттар Хьабе. — фу цIока?

— Дадега да ма-дий ламаз ду цIока, тIаккха хьога дац! — ший къамаьлах йоккха саг ца кхетарах цецваьлар кIаьнк.

— ХIа-а, мегад, — раьза хилар Хьаби.

Ламаз даь а ваьнна сулхьа доаккхаш вагIар Iаьла-Хьажа. Мурадеи Хьабеи ду къамаьл хьахозаш борд-бордагIа велар из. Юххера сулхьа даьккха а ваьнна, хIама тIа а йийха араваьлар вокха саг, доахаяга хьажа со, аьнна. Из араваьлча истинг Iо а тесса ламаз де эттар Хьаби а.

Ший уйлашца ше цхьаь висар Мурад. Нани яьгIача лохача гIанда тIа Iо а хайна пешка чу кIарг Iетташ цIера товнаш кегае волавелар из. Массехк тов Iо а ежа илла-илла яйна дIаяьлар.

— Акхар-м ламаз даь а цаI ма-дой шоашта сагота ца хилийта, тIаккха аз фу дергда, — ши-шийца уйла йора, йоагача цIерага хьежаш вагIача Мурада. — ХIана ду наха уж ламазаш? — йоахар цун берий хьакъало. — Дадеси нанеси папа а мама а дитац ламаз хIана дац оаш яхаш. Йиш йий цар ламазаш де, уж балха хилча? Дадеси нанеси дича тоъаций уж? Нанега хоаттаргда аз.

Сулхьа доаккхаш ягIашше а Хьабе ши-шийца уйла йора виIий воIа тахан шийга даьча къамаьла. — «Ма дукха хов хIанзарча бераштa, фу къамаьл дар кIаьнка даьр?» — йоахар цо, дагахьа Мурадах доккхал а деш. Шозза барт а баьккха, сулхьаш киса дехкар Хьабе, тIаккха хьал а гIетта истинг менге тIа а тесса, юаnал де эттар из.

— Нани! — йистхилар Мурад, — хIана ду наха ламазаш?

— Воча хIамах дала шоаш лорабара, къинош дIа а даьха ялсмале бахара. Бусалба наха массане а де деза ламаз.

— ТIаккха фуй из ялсмале, сенна вола цига? — сацацар Мурад.

Шийна ховчох кIаьнка цу деша маIан де эттар Хьаби.

— Сомий беш, цу беша IодоагIаш хий, мерзеи чам болеи кхача... из шедар Iодагардир цо.

— Из-м вай вотаьрцига дар ма-дий, — аьлар лерг дилла ладувгIаш ваьгIача Мурада.

Елаелар Хьаби. — МалагIа вотп ва Iа вувцар?

— Ай, дагавагIаций хьона Оалкама ваха воти? Укх аьхки вай ма-хиларий цига!

— ХIа, дагавоагIа. Цигарчул а дукха хозагIа хургья ялсмале.

— Сона-м, нани, вотаьрцига дикагIа хет. Цига гобаьккха лоамаш да, хоза хьу. Эса ловза бераш да, шортта Iажаш ба. ТIаккха вайцига фуд? ЗIамига ва хьо, оал сога кхыметтел Бексолта а. Цхьа Iайшет мара соца ловза тугаш саг вац.

Цар шинне къамаьл юкъагIдаьккхар цIаьхха техача наIаро. ЭгIазваха, сердаш чуваьлар Iаьла-Хьажа.

— Дув баха Товсолта цIенах, — йоахар цо, ше хIамаш тIера Iойоахаш воаллаше а. — Ламаз хургдар цар дечох, жIалеш. Да хьакхийпа воаллалва шоай, гаьна-м баргбале!

— ХIанз фу хилар цига, фу дир хьона? — кхераенна, мара бIарахьежар Хьаби.

— Фу хургдар мотт хьона? ХIама хиннадац.

ЭгIазвахача ший мараца къамаьл дIаьхде лоархIаянзар йоккха саг, цун оамал йовза а йовзаш. Сиха эгIаз а волар из, хIаьта иштта сиха воаста а лора. ТIаккха саго кхы хатта ца дезаш хьадувцаргдар цо ше эгIазвинга хIама. Иштта хилар хIанз а.

— Пхе бера жерал деш ягIача Хьовле бига етт дагабоагIий хьона? — хаьттар цо Хьабега.

— ХIана багIац, шаьра дагабоагIа, — жоп делар йоккхача сага. — Товсолтар мича хургба из бигар.

— ТIаккха са даь-дас бигаб из? — юха а эгIазвахар сесага Iаьла-Хьажа, ше деча къамаьлах из ца кхетарах. — ХIанзза вай цIен юхе гIойла дIавахача ИбрахIима Iийнар сона. — Базар тIа дулх лохкача тика чу латта Хьасан лаьцав милице. ТIаккха дулх хьан-д хаьттача, цо дIавийцав юхадохка аьнна ше дулх ийца Товсолта Iаббаси Абои. Тахан Iуйрийна милици чухьежай Товсолтарна. Лаьттах дIаделла хинна Iатта пихь гучадаьлад. Хьовлена цу пахьарах байзаб ший етт. Цигара Iаббаси Абой лийца дIабигаб милице. Массаза яхар Товсолтага аз а кхычар а: — хьай къонгашка хьажа, зуламеча новкъа бовлаш латт уж. Из оаха аьлча новкъа хетар цунна. Шийца мел вар ламаз-марха леладеш ва, шоайбарашка хьажа шо, оалар цо. Товсолтийна новкъа хиннадац бой хьакъдаа. ХIанз дIанийсдергда ше.

Воккхача сага деча къамаьлага цхьа дош тувла ца долийташ ладувгIаш лелар Мурад. Ший даь-да магIа чу маваьллинге а чIаьпилг дотташ йоаллача Хьабена тIавахар из.

— Нани, уж гIоргбий ялсмале? — хаьттар Мурада.

— Малаш ях Iа? — мара дийцачунна уйла еш йоаллаш хиннача Хьабе дукха теркал динзар Мурада хаттар.

— Даде бийца уж Товсолтар.

— Уж жожагIата гIоргба.

— ХIана, ламазаш ма-дой цар а?

— Къоал дераш ялсмале ухаш хилац.

— ТIаккха вай?

— Вай фу даьд?

— Папас а ма-кхухьий фермера лечкъаеш комбикорм!

— Из наьха дац, Iаьдала да, — аьлар Хьабе. — иззамо къамаьл кхы ма-делахь, — эгIазъяха бIарахьежар из Мурада.

КIаьнка кхетадир йоккхача саг шийна раьза ца хилар. Цудухьа мух еча санна кхы йист ца хулаш ваьгIар из ший йиша школера чуялцца. Ший хурдаь уйла гIайохийтар Мурада ше харцахьа аьнна фуд ха гIерташ. ХIаьта папа хIара бийсана ший машинаца цаI ца дахьаш чу мича воагIа: комбикорм, е хьажкIаш, е йол. ХIаьта ваьсса волаш цIавоагIаш хилча дегI кIомлуш санна хет сона ма-оалий цо ше а.

Иштта уйлашка ваха из вагIаш хьачуньлар школера йоагIа Iайшет. ГIадваха Мурад мархIъийккхар йишийна.

ТIера полтув а ботинкаш а Iо а яьха, цIагIа массаза ше уьттаеччa портфель дIаоттайир Iайшета.

— Шакхаьчар са йиIиг, мецъеннайий хьо? — хаьттар Хьабе шафран-Iаж санна йоагаш ши басилг а йолаш чуена виIий йоI бIаргяйча. — Укх сахьате мерза чIаьпилг-м даьра лургда, пешка хьалхашка йIоахле хьайна, — яхаш йиIиг хьестар даь-нанас. ХIаьта Мурад гонахьа кхестар йиша йIоахьяларга хьежаш.

Даьтта а хьекха ах-ах чIаьпилг делар царна Хьабе. ЧIаьпилг дуаше а школе хьехархочо шоашта дийца сакъердаме хIамаш дувцар Мурада Iайшета.

— Iайшет, ва Iайшет, — йистхилар цунга чIоагIа ладувгIаш ваьгIа Мурад. — Хьона хой, сенах хул лоа?

— Хац сона-м, — аьлар Iайшета, — кхоана Мария Ивановнайга хоаттаргда аз. Цунна деррига хов. Кхоана ховргда сона. хьавел, хьажал тахан рисоване урока тIа аз сурт миштa диллад.

Портфела чура альбом хьа а даьккха, цунга хьажа эттар уж шиъ. ТIаккха Мурада сурт дилла ше Iомавар дийхар йишийгара. Истола тIа къовла-

(Йистедоалар 4-ча оагIо тIа).



СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМА БАЙРАКХА КIАЛ

СЕПГ IX СЪЕЗД

БЕРЛИН, 19 май. (ТАСС). Тахан шоллагIа ди да Германе Социалистически едини парте IX съездо болх бу. Iуйрийнача заседание ювца йолайир СЕПГ ЦК Хьалхарча секретара Э. Хонеккера яь СЕПГ ЦК Отчетни доклад а хIаьта иштта СЕПГ Центральни ревизионни комиссе отчет а.

Республика Двореца зале корта бола къамаьл да деш мехка хьалхашка латтача сагоатагIа йолча проблемай хьакъехьа, дIадахача пхе шера карагIдаьннарий итогаш ю, ГДР-е дегIаена социалистически общество дIахо хьалъяра перспективаш белгалъю. ГДР коммунисташ марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма, Советски Союзацарей социалистически содружества кхыча мехкашцарен республика вежарашха дола доттагIали цхьана леладу гIулакхаши чIоагIдара принципашта шеко йоацаш тешаме хилар белгалдоаккхаш я съезд.

Дискусси йоласлча эгара хьалха къамаьл дир СЕПГ ЦК Политбюро членалла кандидата, парте Берлински окружной комитета хьалхарча секретара К. Наумана.

Отчетни докладах лаьца прениш йолаелча къамаьл дир цIи хезача новатора, Фюрстенвальдерча шинни комбината производстве хьалха латтачо К.-Г. Хюбнера, СЕПГ Лейпцигски городской организаце хьалхарча секретара К. Кноблоха, делегата К.-Г. Зойриха, СЕПГ ЦК Политбюро членалла кандидата В. Фельфес, дуккхача кхыча делегаташа.

Делегаташа — чIоагIа тIоараш а тохаш тIайийцар съезда трибуне хьалтIаваьнна Советски Союза Коммунистически парте делегацена керте латта КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь М. А. Суслов. КПСС-ей СЕПГ-ей сийна ахача ловцаша екаю зал.

М. А. Суслова вежарий дIайха моаршал делар Германе Социалистически едини парте IX съезда делегаташка, ГДР коммунисташкей берригача къахьегамхошкей, съезда балха тIа толам балар ловш ловца баьккхар Советски Союза Коммунистически партегара, цун Центральни Комитетагара, берригача советски халкъагара.

ЧIоагIа сона дикахетар хулаш да, — аьлар нов. М. А. Суслова, КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева шийгара тIадилла гIулакх кхоачашделга — дег тIара цо даькъала дувцилгеи дика мел дар хилар ловш шоана ловца боаккхилгеи.

ХIанз вайна массанена а чIоагIа дег чу йижай нов. Э. Хонеккера яь СЕПГ ЦК Отчетни доклад. Цу кIоаргачей боккха чулоацам болчей документа тIа хьахьекхача Германски Демократически Республика экономически общественно - политически вахаре, халкъа хьал-торо айеча, Iилмей культурей дегIаккхувлача доккхийча толамий сурто гIад ца вига йиш яц цун хIара патриот, доазол дехьара шун доттагIийи шуца цIена дог-уйла лараши. Дег тIара гIадбуг цо ГДР халкъах юкъара коммунистически гIулакх бахьан долаш лоаттабеча къовсаме шоай тешаме цхьоагIоьхои соратники лоархIаш бола советски коммунисташ, беррига советски нах.

Ший съезде йоагIаш СЕПГ-ена карагIдаьннараш — марксизма - ленинизмаи пролетарски интернационализман принципий ларда тIа парте чакхбоаха никъ нийса хилар, социализм хьалъяра юкъара закономерносташ ГДР хьалашка творчески юкъекхухьаш хилар эггара дикагIа хьахьоккхаш дола тешал.

ХIанзарча дунен тIара исторически процесс, аьлар дIахо нов. М. А. Суслова, капитализманеи социализманеи юкъе латтача ирача идеологически къовсама хьалашка дегIаух. Марксистско - ленински идеяш дIаяржара новкъарле е а гIерташ, империалисташи царна несел дерачи меттIаьлейи харц хоамийи новкъосталца социалистически мехкий вахар юхамаччахьа даьккха хьагойта гIерт, керда дуне хьалдеча чоалханеча гIулакха тIа цхьа бахьан нийсъенна халонаш йоккхий а хетийташ. Цхьабакъда капитализма гадовхараша мел чIоагIа хIилла лелайой а, шеко йоацаш йола совле — социализмагахьа я. Капитализмал тIех йолча цун исторически совленаш тIа-тIа йоккхагIа хул экономикеи культурей хадданза айяра, къахьегамхой вахара боарам лакхбара, социалистически демократи дIахо дегIайоалаяра, халкъашта юкъера керда, бокъонца вежарашха дола гIулакхаш хьадара тIаберзабаь вежарашха йолча партешен халкъашен беш бола кхолламе болх бахьан долаш.

Тха парте, советски халкъо чIоагIа мах бу Советски Союз Германски Демократически Республикаца ювзайолийтача доттагIала гIулакхий, аьлар дIахо М. А. Суслова. Уж гIулакхаш ши-шегIа хьахиннадац, уж дуккха шераш хьалхагIа дена вIаштIехьа даьхад, хIанз а доах шинна а мехка коммунисташа, болхлой классо, къахьегамхоша. Цудухьа дег тIара дика хет тхона, тахан вай доттагIал авангарда гIулакх хинна ца Iеш, дуккхача адамий а гIулакх хинна дIаэтта, вай партешта юкъе хIанзарча хана дерригача лоархIамегIарча дешаех хетараш цхьатара долаш, вай Центральни Комитеташта юкъе дег тIара, вIашилархIара, новкъосташха тешам бенна хьалаш этта.

Нов. М. А. Суслова къамаьлага чIоагIа уйла тIаяхийта ладийгIар, деттача тIоараша цкъа санна дуккхаза а юкъагIдаьхар из. Зале багIараша чIоагIа тIоараш а тохаш, къаьстта дегаш гIоздаьнна тIайийцар КПСС делегацена керте латтачо дIаденна съезда доакъашхой дег тIара даькъала бувцаш КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева дайта моаршали дика мел дар хилар ловш баькхка ловцеи.

Заседателал деш волча СЕПГ ЦК Политбюро члена Г. Грюнеберга дег тIара баркал аьлар советски делегацена керте латтачоа цо даь къамаьл бахьан долаш, цунгара дийхар Советски Союза Коммунистически партега, цун Центральни Комитетага, КПСС ЦК Генеральни секретарага новкъост Л. И. Брежневга вежарий моаршал дIадалар.

* * *

БЕРЛИН, 20 май. (ТАСС). Укказа дIахо болх беш я Германе Социалистически едини парте IX съезд. СЕПГ ЦК Отчетни доклад ювцаш болча ГДР коммунистий форума делегаташа хьакхайкаду парте политика шоаш йизза хьаллоацаш хилар, СССР-царен социалистически содружества кхыча мехкашцарей вежарашха дола доттагIал а цхьана леладу гIулакхаш а кIоаргде лаьрхIа шоаш хилар.

Ше къамаьл деш ГДР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра О. Фишера белгалдаьккхар, отчет еча юкъагIа арахьарча политика даькъе ГДР-о доккхий толамаш даьха хилар. Уж толамаш даьхад, аьлар цо, вежарашха долча социалистически мехкашца дага а дувлаш, царца айхха цхьана гIулакхаш а леладеш арахьара политически никъ чакхбахар бахьан долаш. Европерча кхерамзлени цхьана гIулакхаш леладарей дешашта йола совещани хинначул тIехьагIа дIаяхача лоаццача хана, аьлар О. Фишера, гучадаьлар, социалистически паччахьалкхенаш из гулъе дагадехараш хинна ца Iеш, совещане лаьрхIараш хIанз эггара хьинарегIа чакхдоахараш а хилар.

Оаха, коммунисташа, чIоагIа хьашт долаш Iомаду СЕПГ IX съездей КПСС XXV съездей документаш дIахорча тхоай балха тIа парех вывод аш яр духьа, аьлар Вилли Бетча, эггара йоккхагIйолча столични предприятеех цхьане — электроаппаратура завода СЕПГ партийни организаце секретара.

ГДР-е дегIаена социалистически общество хьалъяра болча профсоюзий лоархIама хьакъехьа лийцар съезда трибунера СЕПГ ЦК Политбюро члена, ОСНП Центральни правление председатела Г. Тиша.

Съезде къамаьл даьча СЕПГ ЦК Политбюро члена, ГДР къаман оборона министра, эскара инарала Г. Гофмана белгалдаьккхар, Къаман халкъа эскара тIемахой ГДР халкъа карагIдаьнна революционни къахьегамен хIамаш тешшаме лорадеш латташ хилар.

Съездага моаршал луш къамаьлаш дир делегаташа дег тIарча безамца тIаийцача ПОРП ЦК Хьалхарча секретара Э. Герека, КПЧ ЦК Генеральни секретара Г. Гусака, ВСРП ЦК Хьалхарча секретара Я. Кадара, БКП ЦК Хьалхарча секретара Т. Живкова, дуккхача кхыча вежарашха йолча партей делегацешта керте латтараша.

Чилийски тIема - фашистски хунта зуламашта духьаларча протеста резолюци тIаийцар съезда делегаташа. Цар массане а цхьатарра хьадийхар пабахта Iазап озаш воалла Луис Корвалани политически гIулакхашта лийна боахка кхыбараши сов сиха кортамукъа хецилга.

Заседанешта юкъерча перерыве вежарашха йолча коммунистически болхлойи партей делегацешта дицлургдоаца совгIаташ съезда дIалуш церемони хилар. Советски делегаценаша совгIат — хоза догам а долаш, Московски Кремла сурти «КПСС ЦК-агара СЕПГ IX съезда 1976 шу» аьнна тIагIолла даь йоазуви тIа а латташ йола фарфорови ваза.

21 мае болх дIахо бергба съездо.

Дешара йола ассигновани кIезигъяран цхьайолча городашкара школаш дIакъовларан духьалара Нью-Йоркерча общественноста демонстраци соцаш яц.

Укх шера тIеххьара гургал тохаргба Нью-Йоркерча 37 школе.

СУРТА ТIА: «Мича гIоргда тха бераш деша?» демонстрацедакъа лоацаш болча дай-ноаной кертгера хаттар.

ТАСС фотохроника.

АРТИСТАШ — ФЕРМАШКЕИ БРИГАДАШКЕИ

Ножай-Юрта районе цхьаккха юрт яц клубе е цIеча уголоке художественни самодеятельноста артисташа доаккха илли ца хозаш. Уж артисташ баьхкача денах цIей хул юртарча наха.

Саьсанара, Зондакъара, Чубуртера, кхычахьара агитбригадаш каст - каста хул кхашка, фермашка, парикашка яхе. Бакъда царна юкъе эггара дуккхагIа йовзаш я Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артист Эльмурзаев Бек керте латта культура районни Цlен агитбригада. ДIа - юха лелача автоклубаца эгара гаьнагIарча кхашка, фермашка кхоач из. Цу бригадаца массаза хул КПСС райкома болхло е «Знание» общества член. Цар къахьегамхоштa дувц советски наха, Нохч - ГIалгIайчен а Ножай - Юрта района а къахьегамхоша парте XXV-ча съезда решенеш, иттлагIча пятилетка заданеш кхоачашъеш деча гIулакхех.

Автоклуба тIа я библиотека, керда газеташи журналаши а долаш. Цу тIара хьувкх кинофильмаш а.

Юрта боахама къахьегамхошта дукха веза цу бригада пандарч Церебисов Элимер, халхархо Исаев Абуталиб, илли оалараш Пашаева Зара, Дадашева Тамара, хIаьта Эльмурзаев ше тайп-тайпара йола музыкальни инструмент лакха ховш ва, цо дика оал илли а, из,ше яз а ду.

Укх тIеххьарча хана цу агитбригада артисташа выступленеш йир Шериповеи Ждановеи цIерагча колхозашка.

П. ПОПОВ, журналист.

НАЬХА ХЬАШТАШ БАХЬАН

ХIара шу мел доала дуккхагIа хул юртарча кхачап предприятешкара холодильникаш, кхыйола технологически оборудованеш, чIоагIа дегIаденад къахьегамхой хьашташ юкъарча кхачанца Iалашделга.

«Малгобекнефть» НГДУ ОРС-е ди тIехьа алсамйоал дуккха нах бахача доккхийча цIеношкара кухнеш, кулинарни тикаш. Укх деношка ОРС-а юкъарча кхачап предприятешта тIаккхийттай кердача торгово - технологически холодильни оборудованешца кийчъяь йола кхы цхьаькха а кулинарни керда тика. Цунах геттара доккха совгIат хилар, Малгобека мехкадаьттахошта.

«Дика а чамболаш а кийчбе кхача, тIехдика кхоачашде хьашташ» яхача девизах шоай болх дIаболабаьб тха юкъарча кхачан болхлоша.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера тIайийца доккхий социалистически декхараш толамца кхоачашдарца дувзаш бахача наха культурни гIулакх дара а шоаш хьаеш йола продукци дуккхагIа йохкара а шоай низ ца кхобеш къахьегаш ба ОРС-а юкъарча кхачап предприятей болхлой.

М. ИЛЬЯСОВ, «Малгобекнефть» НГДУ ОРС-а начальника заместитель.

ДОККХА СОВГIАТ

ИйслатIча пятилетке юкъара кхачен торговлин дегIайоалаярах, юрта боахама продукташ хьачуйийарей бахача наха эша товараш тIаккхаьарей планаш кхоачашъярах хIана дукха ха йоаццаш орденаши медалаши еинай вай республике бахача наьха хьашташ кхоачашдеча моттигашка къахьегача цхьаболча болхлошта. Царна юкъе я «Знак Почета» яха орден еина Хамидова Рашани Дукатовна а.

Дукха ха йоаццаш керда хьалдаьча нах чубахача цIеношеи кхыча гIишлошеи кхаьккхад Надтеречни районерча Знаменка яхача юрта. ДоккхагIча даькъе «Знаменский» яхача комсий совхозей «Сельхозтехникай» болхлой бах укхаза. Цига хьалха яр шин саго болх беш йола зIамига тикилг а. ХIанз керда хьалъяьча гIишло чу дIачуйихьачул тIехьагIа йоккха тика хиннай цунах. Укхаза болх беш я Нохч-ГIалгIай АССР торговле заслуженни болхло йола Хамидова Рашани Дукатовна а. Ши шу хьалха еннай цунна из звани. Торговле балха доккхий толамаш дахарах еннай из.

Бакъдар аьлча, я а я Знаменке керда хьалъяь тика юрта кун доаккхаш. Цул совгIа укхаза шоашта эшаш дола товараш доаццаш нагахьа моттиг хилац эцарашта. Самообслуживане методах болх беш я тика. Юртхошта а продавецашта а езаеннай из торговле керда метод. ХIана аьлча, эцарий хьашташ дикагIа кхоачашдара мел эшар деш я тика заведующи Рашани Дукатовна. Цунца болх беш ба торговле дешар дийша бола кагирхой.

— Къонача болхлошта безам дикагIа тIабода са, — йоах нов. Хамидовас. — Цу кагийча мехкарашта бIарахьежача се зIамига йолаш болх бе йолаенна ха дагайох сона. Шоашта тIадилла гIулакх дика кхоачашду цар.

Да а да из иштта. Юртхошта гуш ба тика чу латтарий шоашцара безам, уж шоай хьашташ миштa кхоачашде гIерт хов. Массаза а полкаш товарех йизза хилийта гIерташ я тика коллектив, хьалхарча даькъе Рашани Дукатовна а йолаш.

Шортта товараш ца хилча кхоачашъюлургьяц товарооборота план. Цудухьа каст-каста товараш хьахаржа Грознерча базе яха езаш хул тика заведующи. Цу гIулакха цунна доккха новкъостал ду «Знаменский» яхача совхозей «Сельхозтехникай» кулгалхоша. Товараш хьада каст-каста машинаш лу цар.

Юртхошта дукха езаш саг я Рашани Дукатовна. Юрта Совета депутат я из. Юрта кооперативни торговли шеръяра ший харжархоша шийна хьалхашка оттадаь декхараш дика кхоачашду цо. Дукха сийлен грамоташи знакаши еннай цунна хьалха дIаяхача хана а. ХIаьта дукха ха йоаццаш деннача совгIато — «Знак Почета» яхача ордено сийрдабаьккхаб Рашани Дукатовнай накха.

С. ЕВРОНИН.

Назрановски района Яндарерча юкхьанцарча школа дешархоша 4,5 — 5 тонн хиллал тиша аьшк гулдаьдар, хIаране ше-ше дуккхагIа гулде а гIерташ. Шоашта карагIдаьнначох доккхал дора бераша. Бакъда иштта хала гулдаь из аьшк ала дIаьхделча, цхьанне а дIа ца хьош из дисача, чIоагIа новкъа хилар царна. Атта теккхадаьбдацар цар из шоай зIамигача низаца.

Тишача аьшка конторас из дIа ца хьош школана хьалхашка латта 5 — 6 бутт ба. ВIалла сагота вац из дIадахьа дезаш вола Назрановски района тиша аьшк кийчдара инспектор Имагожев Башир а.

Аьшк кийчдаьча бераштa ловра шоаш хьийга къа зехьа ца довр, из ма - хулла сихагIа домнашка а кхаьча, цу аьшках заводашка халкъа боахама эша хIамаш хьаяр.

СУРТА ТIА: шоаш гулдаьча аьшка бIара хежаш латт дешархой.

И. ПЛИЕВА сур.

СЕНАХ ХУЛ ЛОА
(ДУВЦАР)

(Йистедоалар. Долалур 3 оагIо тIа).

маши тиша альбоми Iо а дилла сурташ дехка хайшар уж.

ХьалхагIа шоай цIен сурт диллар цар, тIаккха беш, коа дIадийхка латта Полкан, коа наIараш, цIен турба чура хьалъуха кIур биллар. Нани етт бетта араяьннаяр, хIаьта дади эгIа чу вижа уллар... Иштта уж боахкаше школера чувера Бексолта а, массехк минут яьлча цунна тIеххьа балхара йоагIа цар нана Дебахан а. Бексолтас ше чувоаллаше а тIорми дивана тIа дIакхессар.

— Мультфильмаш ма-хьоккхий, фу деш дагIа шо? — аьнна сиха телевизор лотайир цо. Цхьабакъда из дерригa зувш вацар Мурад. Уйла тIаяхийта шоай карт йилла гIерташ воаллар из нана чуйоагIача хана. Наьна гIар махеззинге, цунна духьала ведар массаза санна, цо фу енай хьажа. ЗIамагIа волча кIаьнка фуннагIа ена а цхьа хIама йоацаш чуягIацар' Дебахан. ХIаьта тахан цо доккха совгIат дена хиннадар цунна — берий соалоз ийцаяр. Ког лаьтта ца кхеташ гIадваха лелар Мурад. Iайшета цхьаннахьара леха цунах тасса тIИрг ера. Соалозах тIИрг дIатоссаш уж боахкаш бе ведар а йоаллаш хьачуяьлар етт бийтта йоагIа Хьаби.—Даьллахьий, ма-дика болх баьб Iа царна из ийца, — аьлар цо несийга. — Дийнахьа сарралца тхоца укх биь пен юкъе воаллаш чIоагIа саготду кIаьнка. — Ер шиъ-м, — кулг лостадир цо Бексолтагахьи Iайшетагахьи, — деша багIар, царна сагота яц. ХIаьта укхунна...

— МассагIа хаттар ду цо сога, — йоахар Хьабе, — цхьадолча цун хаттарашта айса фу аргда ца ховш юс со. — Тоьаргда тахан цо даьраш. Со зIамига йолча хана хиннача берий мича хьаькъал дIакхоачаргдар уж тайпа хаттараш де! — юххера аьлар Хьабе, — ладувгIа Iа, цо сога аьннача хенга. — Товсолтар ялсмале гIоргбац аз шийга аьлча, тIаккха вай гIоргдий аьлар-кх цо сога, папас а ма-дой къоал, аьнна.

— Фу даьд Товсолтар? — хьаьттар Дебахана йоккхача саго мел даьча къаьмалах цу цхьан хIаман мара лоархIам ца беш санна.

— Хаи сона-м, — аьлар Хьабе, — вай цIен вокхагIчо денад из хабар. — Хьовле етт бигаб аьнна чувеллав цар ши воI.

— Бакъхила а мег, — аьлар Дебахана, — дукха ха яр уж Iаьдала а юрта а бIагалбаьнна.

— Царех-м сийна цIи йоала ядара, дIабахал дIа! — аьлар Хьабе, — вай кIаьнк лагавоал сона-м — цаI-м де деза, фуннагIа даь а.

Сахилале сомаваьлар Мурад. ГIетта корах арахьежар из — хIанз а баьде яр ара, цIагIа массавар а тхьайса уллар. Сатохалацар са хиларга хьежа. Шортига ший хIамаш тIаювха волавелар из. Цlаьхха менгех дIаккхийттача кого сомаяьккхар нана.

— ХIанз Iа фу леладу? — аьлар Дебахана.

—ХIамаш тIаювхаш воал-кх.

— Ай, баьде ма-йий вайна ара, сенна ювх Iа уж? Сиха Iовижалахь!

Раьза воацаш ший менге тIа Iовижар Мурад. Iовнжавале а наб ца кхеташ уйлаш еш уллар из. Из гIадвахавар шийна соалоз ийца. Цар улица тIа дахача берий цхьан Мухьмада мара яцар соалоз. Массавар а цунна тIехьаваьнна соген-соген хаххийта яхаш дехар деш хул. ХIанз сога а яхаргда цар сонен-сонен, — уйлаш йора Мурада, — массанена лургья аз, Идриса лургьяц, аз бийхача Iаж баланзар цо сона.

Иштта из уллаш са хилар. Дукха ха ялале, цхьан Iайшетагара дIаийккхача, шевар гIеттар. ГIетта, кулгаш дила, барзкъаш тIадийха кийчвелар Мурад а.

— Ара цхьаккха бер мичад, кIеззига ди даллалца сабарде, — аьлар Хьабе, — укх сахьате хIама лиача Бексолтаца цхьана хохкаргья оаш.

Ара массанахьа кIай кхоллар уллар. Гонга гIолла доагIар маьлха зIанараштa кIала къегаш улла лоа. Ситала цхьаккха морх бIаргагацар, е мух а бацар. Цхьабакъда хIаьта а Мурада басилгаш йоагаеш цIайза яр, дукха ха ялале товнаш санна цIийелар цун уж. Улица наькъа тIа вьлар уж шиъ, цига лоа IотеIа а долаш дикагIа яр.

— IотIаха, — аьлар Бексолта Мурада хьалхашка соалоз хьагIа а йоаляь.

ТIахайра Мурад. Мехо хьош дола мергIилг санна, йодайир Бексолта соалоз. ГIарч-гIарчI яхаш цIувзар цун когашта кIалхара лоа. Мурада гIадваха цIогIа деттар. Таханалца соалоза тIа хехкавацар из. Дукха ха ялале ераш бIаргабайна наьха бераш а ловза арадаьлар.

Делкъа ха хиллалца хийхкар соалоз Мурада а цунца хиннача бераша а. ТIаккха лай мажаргех ловза эттар уж. Мурада цIаьхха дагадехар селхан лоа сенах хул яхаш, ше даь хаттараш. Лайза а баьнна кулгаш дIоахдеш латташ цо аьлар:

— Сона-м хов лоа сенах хул.

— Сенах хул? — хаьттар юхе лаьттача Мувсас.

Цу хана царна хьатIакхаьчар школе долха бераш.

— Даьлас делхийт-кх, — аьлар Мурада, нанес шийга аьннача тайпара.

Из дерригa хозаш хинна школе долха бераш деладелар. Царна бIара а хьежа, деладелар Мурадаца хинна бераш а.

— Хьона сенах хов из? — хаьттар юха а цо аьнначох бераш деладаларах майраваьннача Мувсас.

— Нанес йоах, — майрра жоп делар Мурада.

— ДуккхагIа ладувгIа Iа хьай нанес дувцача фаьлгашка, — аьнна, цар къамаьла юкъенийккхар школе долхаш хиннача берех цаI, — морхех хьахул лоа а догIа а, хьа наненa хIама хац из мара ца хой.

Кхы йист ца хулаш ший соалоз а теккаеш цIенгахьа вийрзар Мурад. Сов новкъа хеташ дог чIехкар кIаьнка дешархочо цун нанена хIама хац аларах. — «Ховргдар-кх из сол дуккха воккхагIа вецаре», — йоахар цо ши-шийца. Дукхаезар цунна нани. МассагIа сакъердаме фаьлг бийцаб цо Мурада. Шийна ца ховр нанега хоаттар цо. Нане аьннар бокъонца бакъхеташ хьаэцар. Цудухьа чIоагIа новкъа хийтар цунна дешархочо нанех аьннар.

КIаьдвенна чувера Мурад.

— Мича хиннав хьо хIанззалца, хIама даа а чу ца воагIаш? — хаьттар нанс, — соалоз ийцача хьай нани а йишлургйолаш ма-хиннавий хьо-м. Йист ца хулаш полтуви ботинкаши тIера Iоьхар Мурада.

— Ай, фу даьд са кIаьнка, хIапав хьо цIимхара? — цIаькхаза а йистхилар йоккха саг.

— ХIанз мара ханзар Мурада ше мецвеннилга.

— Нани, яа хIама я сона, мецвеннав со, — аьлар цо.

— Мискинг, са кIаьнк, мецвеннавар из? — аьнна, сискал чукагьяь йIайха шура оттайир нане. КIаьдвенна Мурад хIама диаь воаллаше а наб кхийтта тхьайсар.

Из сомаваьлча маьркIажа боад къовлалуш латтар. Дади магIачу ший ламаз деш вагIар, хIаьта нани цхьаннахьа араяьнна хила езаш яр. ЦIаьх ха ара дукха адарах маьженаш лазар.

Чуера школера Iайшет а. Селхан санна гIадвахар Мурад ший йиша чуена.

— Хаьттарий Iа шоай учительницага? — аьлар Мурада селхан шоаш даь къамаьл дага а деха.

— Фу хатта дезаш яр со?

— Лоа сенах хул хоаттаргда аьннадецарий Iа?

— ХIа-а-а, хаьттар, Мурадик, — аьлар Iайшета, — учительницас аьлар лоа морхашка делхийт аьнна.

— ХIама хац хьа учительницана а, — аьлар Мурада, ховчо ше футтаревеш аьннар дага а деха.

— Хьона хац хIама, — эгIазъяхар Iайшет, — тха учительницана дерригa хов.

— Нанена хов е цунна хов дикагIа? — сацацар Мурад.

— Тха учительницана хов, — къарлацар Iайшет.

ТIаккха пхьегIаш юлаш йоаллача нанна тIа а ваха хаьттар Мурада:

— Мама, сенах хул лоа?

— Морхех хул-кх.

— Бакъдий из? — юха а хаьттар Мурада.

— Бакъда, — аьлар нанас. — КIеззига воккха а хинна, школе вахача ховргда хьона хьайна а.

ХIанз бокъонца тийшар Мурад нане яьхар харц хиннилга а деша дагIача берашта дикагIа ховш хиларах а. Цу сахьате школе ваха безам эттар цун.

— Мама, мана гIоргва со школе?

— ХьатIадоагIача шера гIоргва, Мурадик, — аьлар Дебахана.

Воккха хиннав Мурад. КхоалагIча классе деша вагIа из. Саго хьеха ца дезаш хIанз цунна шийна хов лоа сенах хул а догIа хIана делх а.

С. ШАДИЕВ.

ДЕШАРХОЙ АХКАНАРА САЛОIАМ

КХАШКА БОЛХ БЕ ГIОРГБА

Вай республика беррига дешархой а санна, шоаш ахканарча каникулашка болаш йоаккхаргйолча хана дергдолчун уйла еш ба Грознерча № 15 йолча школа - интерната дешархой. Культурни салаIа юрта боахама къахьегамхошта кхашка тайп - тайпара балхаш деш гIо - новкъостал де лерхIцар.

— Тха цхьа группа гIоргья Сунженски района Ассински станицерча XX партсъезда цIерагIча колхозе йолча лагере, — аьлар школа - интерната кхетама балха завуча Панарина Инна Ивановнас. — Уж я 7-ча классашкара 50 йиIиг. Цар станицерча дешархошца цхьана колхоза кхашка болх бергба. ХIаьта мукъа болча хана спортивни ловзараш, тайп - тайпарча темаегIа йола сайренаш, халхараш дергда, экскурсешка ухаргба. Сакъердаме, унахцIено тоаеш салоIаргда йиIигаша. Царга хьожаш, бIарг локкхаш хургба тха интерната воспитателаш Асхабова Наталья Ширвановна, Евланова Нина Ивановна, Азиева Казбека Совдат, кхыбараш.

Иштта вIаштIехьдоаккхарда йиIигаша салаIара гIулакх а.

Ю. ЮСУПОВ.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

22 МАЙ

С. М. Кирова цIерагIара культуран салаIарен парк. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 18.00. Къайла театр. «ХIама гIортар тIаозаш де гIертар дац» яха спектакль. 19.30. Баьццара театр. 19.30 «Волшебни гитараш» яха вокально - инструментальни ансамбла концерт. Хьалхара майда. Кагирхой салаIара сайре. 20.00 Кинолекторий. «Искусство дына духьала» яха кинофестиваль. 9 сахьат даьлча денз болх беш хургья ерригa аттракционаш, кемий станци, белама цIа, зооуголок, эггара зIамагIа долча бераштa пони яха говр.

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 12.00 Аттракционий городе «Африка мукъаяккхара ди» яха библиотекера выставка. Къонача зритела йола «Новкъостал де сага» яха спектакль. 18.30. СалоIача деи лекторий. «Монгольски халкъа революце 55 шу дизар» яха лекци. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. «Интер» яха ВИА. 19.15. ШоллагIа хьоккхача фильмай кинотеатр. 19.30. «Глобус» яха кинолекторий. Iилма-популярни фильмаши мультфильмаши хьоккхар.

С. М. Кирова цIерагIара культуран салаIарен парк. Къайла театр. Республика школайи школе даха ха йоаццача берий учреждений педагогически коллективай художественни самодеятельноста шоллагIа тур. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 17.00.—Къайла театр. Просвещене болхлой республикански цIен художественни самодеятельноста коллективай вокальни, ветеранийи халкъа халхарей концерт. 16.00. Кинолекторий «Нохч-ГIалгIайчен писателий произведенеш тIа халкъа доттагIал» яха лекци. 17.00 Музыкальни эстрада. Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 18.30. Баьццара театр. Кооперативни техникума художественни самодеятельноста коллектива концерт. 19.30. Халхара майда. Кагирхой салаIара сайре. 20.00 «Искусство дына духьала» яха кинофестиваль. Аттракционаш, зооуголок, кемай станци, эггара зIамагIча бераштa пони яха говр хургья.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, дуккхагIча даькъе йоачан а йолацаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 17—22, Грозне 19—21 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка кIезиг-дукха догIа а делхаш, бе-беча оагIорахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсашка 10—15, деношка 18—23 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный ул. Ленина 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46 отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий». Маяковского, 92. Заказ № 3766.